

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Горлачук В. В., Лазарєва О. В.

Управління земельними ресурсами

Практикум
для студентів спеціальності
193 Геодезія та землеустрій
Галузь знань: 19 «Архітектура та будівництво»

Миколаїв – 2018

УДК 332.2/3.(076)

Г 67

Рекомендовано до друку вченою радою Чорноморського національного університету імені Петра Могили (протокол № 2 від 11 жовтня 2018 р.).

Рецензенти:

Сохнич А. Я. – заслужений діяч науки і техніки України, доктор економічних наук, професор, академік Академії наук Вищої освіти України, завідувач кафедри управління земельними ресурсами Львівського національного аграрного університету;

Яремко Ю. І. – перший проректор, проректор з науково-педагогічної роботи, доктор економічних наук, професор кафедри землеустрою, геодезії та кадастру Херсонського державного аграрного університету.

Г 67

Горлачук В. В. Управління земельними ресурсами : Практикум для студентів спеціальності 193 Геодезія та землеустрій / В. В. Горлачук, О. В. Лазарсва – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2018. – 88 с.

Практикум з управління земельними ресурсами має на меті завершення формування у майбутніх землевпорядників практичних навичок з науково обґрунтованого прийняття управлінських рішень у сфері земельних ресурсів. Практичні завдання сформовано таким чином, що на конкретному прикладі студенти можуть вирішувати реальні задачі з управління земельними ресурсами, засвоїти навички моделювання продуктивності орних земель, формування оптимального набору управлінь, правового та інституціонального забезпечення управління земельним фондом України.

Практикум розрахований для викладачів та студентів вищих навчальних закладів спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій», слухачів системи післядипломної освіти, керівників, спеціалістів та магістрів, а також усіх, хто цікавиться проблемами організації і управління земельними ресурсами.

© Горлачук В. В., Лазарсва О. В., 2018

© ЧНУ ім. Петра Могили, 2018

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Тематика теоретичних занять.....	6
Перший цикл практичних робіт.....	10
Приклади відповідей до поставлених запитань.....	16
Другий цикл роботи.....	20
Третій цикл завдань.....	29
Додатки.....	82
Список рекомендованої літератури.....	86

Вступ

Подальший розвиток економіки України залежить, насамперед, від ефективного використання землі як головного засобу виробництва в сільському і лісовому господарстві, операційного базису в інших галузях господарства, створення класу землевласників, здатних стати основою відродження українського селянина, відновлення та збереження трудових, морально-етичних і культурних традицій. На жаль, доводиться констатувати, що хід земельних перетворень в Україні особливо не позначився на матеріальному і духовному зростанні селянина, на збереженні і відтворенні родючості ґрунту, збереженні агроландшафтів і ін.

Реально складається ситуація, яка свідчить, що зміна форм власності – це тільки перший крок до соціально-економічного зростання добробуту народу, до ефективного використання земельних ресурсів. Наступний крок – це створення і розвиток ефективної системи управління земельними ресурсами. Відсутність такої системи позбавляє можливості правильно розуміти проблему в цілому, і в окремих її проявах по суті робить неможливою організацію системних досліджень у цій галузі. Тому проблема управління земельними ресурсами стоїть в центрі уваги політики уряду України, оскільки поза управлінням не існує і, власне, не може існувати будь-який процес розвитку економіки, в тому числі її надзвичайно важливої складової – землекористування. Наукова, ефективна система управління є важливим фактором соціально-економічного зростання економіки держави.

Студентам пропонується розв'язування задач з ухвалення управлінських рішень щодо використання і охорони земель, розвитку ефективного ринку землі, оптимізаційного моделювання сільськогосподарського землекористування.

Виконавши практичні рішення з курсу, кожен студент отримає можливість:

1. Знати:
 - загальну теорію управління земельними ресурсами;
 - методи управління земельними ресурсами;
 - законодавчі акти та нормативні документи у сфері управління земельними ресурсами;
 - механізми управління земельними ресурсами;
 - роль менеджменту у системі управління земельними ресурсами;
 - особливості управління земельними ресурсами різного цільового призначення;
 - особливості управління земельними ресурсами різних форм власності;
 - організаційні структури управління земельними ресурсами;

- роль землеустрою як функції управління земельними ресурсами;
- роль інформаційного забезпечення системи управління земельними ресурсами.

2. Вміти опрацьовувати заходи щодо:

- прийняття ефективних управлінських рішень щодо використання земель всіх категорій за цільовим призначенням;
- формулювання завдань, функцій та принципів управління земельними ресурсами;
- використання законодавчих актів та нормативно-правових документів в рамках управління земельними ресурсами і регулювання земельних відносин;
- оволодіння науковими методами управління землевпорядним підприємством, ставлячи в центр уваги людину;
- планування та проектування роботи в системі управління земельними ресурсами;
- мотивування господарської діяльності та здійснення контролю в системі управління земельними ресурсами.

Висвітлений у практикумі матеріал охоплює всі питання програми курсу «Управління земельними ресурсами», які вивчаються за спеціальністю 193 «Геодезія та землеустрій».

Практикум призначений для студентів, магістрантів, викладачів вищих навчальних закладів галузі знань 19 «Архітектура та будівництво».

Може бути використаний практичними працівниками, спеціалістами державних земельних органів, усіма, хто цікавиться проблемами управління земельними ресурсами.

Тематика теоретичних занять

Тема 1. Наукові аспекти використання земельних ресурсів.

Земля як цілісний об'єкт управління. склад і структура земель. Використання земельних ресурсів. Основні принципи організації раціонального використання та охорони земель в умовах ринку. Екологічний стан земель. Рентний характер використання землі.

Тема 2. Науково-організаційні засади формування системи управління земельними ресурсами.

Поняття системи управління земельними ресурсами. Предмет науки і методи дослідження. Еволюція розвитку управлінської школи. Вітчизняний розвиток теорії і практики управління земельними ресурсами. Роль управління земельними ресурсами. Методи управління. Наукові принципи управління земельними ресурсами. Функції управління. Характеристика функцій управління. Розвиток земельного менеджменту в системі управління земельними ресурсами. Стратегія і тактика менеджменту. Стиль керівництва.

Тема 3. Історія розвитку системи управління земельними ресурсами.

Управління земельними ресурсами в дохристиянський період. Управління земельними ресурсами в ранній християнський період. Земельні відносини та управління земельними ресурсами часів Київської Русі. Формування адміністративно-територіального утворення Київської Русі як об'єкта управління. Розвиток системи управління використанням та охороною земель Київської Русі. Управління земельними ресурсами в період Литовської доби. Польський період управління земельними ресурсами (1687–1861 рр.). Управління земельними ресурсами в Україні за царсько-російської доби в пореформений час (60-ті роки XIX ст. – початок XX ст.). Управління земельними ресурсами в період Столипінської реформи. Розвиток системи управління земельними ресурсами в Україні в Галичині. Особливості управління земельними ресурсами в Україні (1917 кінець 30-х років XX ст.). Управління земельними ресурсами у післявоєнні роки (1945 початок 90-х років XX ст.). Управління земельними ресурсами часів сьогодення.

Тема 4. Правові аспекти управління земельними ресурсами.

Конституційні основи управління земельними ресурсами. Земельний кодекс – правова основа управління використання земельних ресурсів. Нормативно-правові акти в галузі управління земельними ресурсами.

Тема 5. Інституційний механізм системи управління земельними ресурсами.

Розмежування компетенцій вищих органів у галузі управління земельними ресурсами. Компетенція вищих органів виконавчої влади в галузі управління використанням і охороною земель. Компетенція органів державного управління на місцевому (регіональному) рівні. Підготовка кадрів для державних земельних органів.

Тема 6. Інформаційне забезпечення системи управління земельними ресурсами.

Земельно-кадастрова інформація. Земельно-реєстраційна система. Принципи державної реєстрації земельних ділянок. Грошова оцінка земель як механізм управління. Експертна оцінка земельних ділянок. Планово-картографічне забезпечення. Розвиток інформаційно-інтелектуальних технологій в системі управління земельними ресурсами.

Тема 7. Управління земельними ресурсами в умовах ринкової економіки.

Трансформація прав власності на землю. Управління процесом набуття і реалізації права на землю. Особливості управління землями сільськогосподарського призначення. Управління землями запасу. Управління землями резервного фонду. Управління меліорованими землями. Управління радіонуклідно забрудненими землями. Управління земельними ресурсами в населених пунктах. Земельна ділянка як об'єкт управління. Встановлення меж земельних ділянок на забудованих територіях. Земельно-господарський устрій як механізм управління земельними ресурсами. Розмежування земель державної і комунальної власності. Встановлення прибудинкових територій.

Тема 8. Управління землями природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення.

Концепція розвитку природно-заповідних територій в Україні. Сутність і зміст земель природно-заповідного фонду. Органи управління землями природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення. Режим використання земель природно-заповідного фонду. Розвиток інвестиційно-інноваційної діяльності як функції управління землями природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення.

Тема 9. Управління землями оздоровчого та рекреаційного призначення.

Режим використання земель оздоровчого призначення. Відшкодування збитків, зумовлених обмеженим режимом використання земель оздоровчого призначення. Особливості управління використанням і охороною земель рекреаційного призначення.

Тема 10. Управління землями історико-культурного призначення.

Органи управління землями історико-культурного призначення. Організація зон охорони пам'яток як механізм управління землями історико-культурного призначення. Управління процесом реалізації права власності і права користування на землі історико-культурного призначення. Державна реєстрація земельних ділянок історико-культурного призначення. Фінансування охорони земель історико-культурного призначення. Відповідальність за порушення законодавства про охорону земель історико-культурного призначення.

Тема 11. Управління землями з особливим режимом використання.

Управління землями в смугах прикордонного режиму. Встановлення прикордонної смуги. Управління землями з несприятливими природними умовами.

Тема 12. Землеустрій як функція управління земельними ресурсами.

Значення землеустрою в системі управління. Зміст землеустрою. Види та форми землеустрою. Принципи сучасного землеустрою. Сутність і структура землеустрою агроформувань. Модель проекту землеустрою агроформувань.

Тема 13. Організаційні засади державного контролю за використанням і моніторингом земель.

Організація державного контролю за використанням земель. Мета і завдання моніторингу земель. Зміст і структура моніторингу земель. Принципи та способи здійснення моніторингу земель.

Тема 14. Ринок землі в системі управління земельними ресурсами.

Формування ринку землі. Роль ринкової інфраструктури в системі управління земельними ресурсами. Іпотека (застава). Земельні (іпотечні) банки. Земельні аукціони. Інвестиційно-інноваційна політика. Кадаст-

рово-реєстраційні центри. Товарні біржі, брокерські, посередницькі та інші фірми. Науково-технічна і рекламна інформація.

Тема 15. Управління охороною земельних ресурсів.

Екологічні аспекти управління. Концептуальні засади ресурсоощадного землекористування. Нова парадигма збереження родючості ґрунту. Вдосконалення екологічної інфраструктури. Роль технічного паспорта земельних ділянок агроформувань. Комплексність підходу до управління охороною та використання земельних ресурсів.

Тема 16. Оптимізація управління земельними ресурсами.

Наукові підходи до оптимізації землекористування. Процес оптимізації управління землекористуванням. Економіко-математична модель визначення оптимальної структури і розподілу посівних площ із урахуванням балансу гумусу. Обмеження і цільові орієнтири економіко-математичної моделі визначення оптимальної структури і розподілу посівних площ із урахуванням балансу гумусу. Економіко-математична модель визначення оптимальної структури і розподілу посівних площ із урахуванням типів ґрунтів. Обмеження і цільові орієнтири економіко-математичної моделі визначення оптимальної структури і розподілу посівних площ із урахуванням типів ґрунтів.

Перший цикл практичних робіт

1. Обґрунтуйте управлінське рішення щодо використання земель сільськогосподарського призначення.
2. Обґрунтуйте принципи пріоритетності земель сільськогосподарського призначення.
3. Розкрийте особливості прав власності на земельні ділянки державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ і організацій.
4. Розкрийте особливості ухвалення управлінського рішення щодо створення фермерського господарства.
5. Обґрунтуйте особливості управління земельними ділянками для ведення особистих селянських господарств.
6. Прийміть управлінське рішення щодо використання земель для сінокошіння і випасу худоби.
7. Прийміть управлінське рішення щодо використання земельних ділянок для садівництва і городництва.
8. Розкрийте особливості права несільськогосподарських підприємств, установ та організацій на землю.
9. Прийміть управлінське рішення щодо права власності на землю земельних ділянок для будівництва та обслуговування житлового будинку і господарських будівель.
10. Яку роль виконує оренда землі в системі управління земельними ресурсами і чи можуть земельні ділянки передаватись в оренду іноземним громадянам та особам без громадянства?
11. У яких випадках договір оренди земельної ділянки набирає чинності?
12. За яких умов орендар має право передати в суборенду земельні ділянки сільськогосподарського призначення.
13. Розкрийте суть права концесіонера на земельну ділянку в системі управління земельними ресурсами.
14. В чому полягає суть права землекористувачів?
15. Розкрийте зміст обов'язків землекористувачів.
16. Категорії земель за основним цільовим призначенням і хто дає дозвіл на зміну цільового призначення земель.
17. В чому полягає суть обмеження щодо використання земельних ділянок?
18. Зміст права земельного сервітуту та його види.
19. Дія земельного сервітуту.
20. Зміст добросусідства в системі управління земельними ресурсами.
21. Обмеження прав на земельну ділянку.

22. Роль охоронних зон в системі управління земельними ресурсами.
23. Роль зони санітарної охорони в системі управління земельними ресурсами.
24. Роль санітарно-захисних зон в системі управління земельними ресурсами.
25. Підстави набуття права на землю.
26. Розкрийте зміст управлінських рішень щодо безоплатної приватизації земельних ділянок громадянами.
27. Норми безоплатної передачі земельних ділянок громадянам.
28. Розкрийте зміст повноважень органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування по наданню земельних ділянок юридичним особам у постійне користування.
29. Порядок надання у постійне користування земельних ділянок юридичним особам в системі управління земельними ресурсами.
30. Порядок передачі земельних ділянок в оренду.
31. За яких умов виникає право власності та право користування земельною ділянкою і коли можна приступати до її використання.
32. Розкрийте механізм передачі земельних ділянок державної чи комунальної власності.
33. Які управлінські дії повинні бути виконані щодо продажу земельних ділянок державної та комунальної власності громадянам та юридичним особам?
34. Продаж земельних ділянок державної або комунальної власності іноземним державам, іноземним юридичним особам.
35. Набуття права власності на земельні ділянки на підставі цивільно-правових угод.
36. Застава земельних ділянок.
37. В чому полягає особливість управління процесом продажу земельних ділянок державної або комунальної власності.
38. Земельні торги як інструмент управління земельними ресурсами.
39. Розкрийте зміст підготовки земельних ділянок для продажу на земельних торгах.
40. Хто здійснює формування переліку земельних ділянок до торгів?
41. Розкрийте процедуру проведення земельних торгів.
42. В чому полягає суть відчуження земельних ділянок за рішенням суду?
43. Розкрийте підстави припинення права власності на земельну ділянку.
44. Розкрийте підстави припинення права користування земельною ділянкою, як умову ефективного управління земельними ресурсами.
45. За яких умов здійснюється примусове припинення права на земельну ділянку?

46. В чому полягає суть управлінського рішення щодо припинення права власності на земельну ділянку особи, якій земельна ділянка не може належати на праві власності?

47. Розкрийте суть прийняття управлінського рішення щодо викупу земельних ділянок для суспільних потреб.

48. Розкрийте механізм управлінського рішення щодо конфіскації земельної ділянки.

49. Управлінське рішення щодо порядку вилучення земельних ділянок.

50. Роль особливо цінних земель в системі управління земельними ресурсами та порядок їх вилучення.

51. Які управлінські дії приймаються при погодженні питань, пов'язаних із вилученням (викупом) земельних ділянок?

52. Яку роль відіграє гарантія прав на землю в системі управління земельними ресурсами?

53. В чому полягає суть відповідальності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування за порушення прав власності на землю?

54. Який порядок відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам?

55. Продемонструйте порядок розгляду земельних спорів органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади з питань земельних ресурсів.

56. Виконання рішення органів виконавчої влади з питань земельних ресурсів та органів місцевого самоврядування щодо земельних спорів.

57. Завдання, зміст і порядок охорони земель в системі управління земельними ресурсами.

58. В чому полягає суть управлінського рішення щодо охорони ґрунтів в системі управління земельними ресурсами?

59. Роль консервації земель в системі управління земельними ресурсами.

60. Роль процесу формування території і встановлення меж адміністративно-територіальних утворень в системі управління земельними ресурсами.

61. Прокоментуйте, які органи приймають рішення про встановлення та зміну меж адміністративно-територіальних утворень.

62. Посвідчення меж адміністративно-територіальних утворень.

63. Розкрийте суть загальнодержавної програми використання земель в системі управління земельними ресурсами.

64. Розкрийте суть регіональних програм використання та охорони земель в системі управління земельними ресурсами.

65. Розкрийте зміст і значення зонування земель у межах населених пунктів в системі управління земельними ресурсами.

66. Яка роль належить землеустрою в системі управління земельними ресурсами?
67. Зміст землеустрою в системі управління земельними ресурсами.
68. Розгляд і затвердження землевпорядної документації.
69. Державний контроль і його завдання за використанням та охороною земель в системі управління земельними ресурсами.
70. Розкрийте призначення моніторингу земель в системі управління земельними ресурсами.
71. Розкрийте зміст і призначення державного земельного кадастру в системі управління земельними ресурсами.
72. В чому полягає суть кадастрового зонування?
73. Роль бонітування ґрунтів як інформації про основні природні властивості ґрунту у системі управління земельними ресурсами.
74. Роль грошової оцінки земельних ділянок у системі управління земельними ресурсами.
75. Державна реєстрація земельних ділянок у системі управління земельними ресурсами.
76. Облік кількості і якості земель в системі управління земельними ресурсами.
77. В чому полягає зміст економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель в системі управління земельними ресурсами.
78. Плата за землю як інструмент ефективного управління земельними ресурсами.
79. За яких умов здійснюється відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва?
80. Розкрийте особливості відповідальності за порушення земельного законодавства у системі управління земельними ресурсами.
81. Назвіть основні законодавчі акти щодо управління природно-заповідним фондом.
82. Території та об'єкти природно-заповідного фонду України як національне надбання щодо якого здійснюється управління.
83. Спеціально уповноважені органи державного управління в галузі організації, охорони та використання природно-заповідного фонду.
84. Управління територіями та об'єктами природно-заповідного фонду.
85. Управління природними заповідниками.
86. Управління біосферними заповідниками.
87. Управління національними природними парками.
88. Управління регіональними ландшафтними парками.
89. Фінансування заходів щодо територій об'єктів природно-заповідного фонду як інструмент управління ними.

90. Екологічні фонди, як інструмент управління заповідними природними комплексами та об'єктами.

91. Прийняття управлінських рішень про створення чи оголошення територій, об'єктів природно-заповідного фонду.

92. Назвіть організаційно-правові форми господарювання на землі та їхню сутність.

93. Прийміть управлінське рішення щодо роздержавлення і приватизації земель, що перебувають у користуванні сільськогосподарських підприємств і організацій.

94. Обґрунтуйте взаємозв'язок і взаємозалежність процесу управління земельними ресурсами і земельним кадастром.

95. Розкрийте роль і значення автоматизації державного земельного кадастру в системі управління земельними ресурсами.

96. Роль і значення моніторингу земель в системі управління земельними ресурсами.

97. Роль і значення грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення в системі управління земельними ресурсами.

98. В чому полягає суть управлінського рішення щодо визначення втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва. Обґрунтуйте на конкретному прикладі.

99. Розкрийте суть положення про головне управління Держгеокадастру в області.

100. Розкрийте суть положення про головне управління Держгеокадастру в районі.

101. Роль плану земельно-господарського устрою населених пунктів в системі управління земельними ресурсами.

102. Управління землями водного фонду, що можуть передаватись у колективну і приватну власність.

103. Взаємозалежність процесу управління земельними ресурсами і складових державного регулювання - нормативно-правових, економічних, соціальних, політичних тощо.

104. Основний орган виконавчої влади в системі управління земельними ресурсами.

105. В чому виражалася система управління земельними ресурсами у період земельної реформи.

106. Охарактеризуйте стан та розвиток управління земельними ресурсами в незалежній Україні.

107. Об'єкт управління земельними ресурсами.

108. Завдання і функції управління земельними ресурсами.

109. Суб'єкт управління земельними ресурсами.

110. Роль інформаційного обміну в системі управління земельними ресурсами.

111. Управління земельними ресурсами.

112. Обґрунтуйте основні етапи ухвалення рішення з управління земельними ресурсами.
113. Методи управління – соціальні, економічні, організаційно адміністративні.
114. Розкрийте роль і значення землеустрою в системі управління земельними ресурсами, які функції ним реалізуються при ухваленні управлінського рішення.
115. Розкрийте взаємозв'язок функцій управління земельними ресурсами із землепорядними діями.
116. Охарактеризуйте суть нормативно-методичного забезпечення управління земельними ресурсами.
117. Охарактеризуйте зміст державних стандартів як інструментарію управління земельними ресурсами.
118. Розкрийте зміст елементів економічного механізму управління земельними ресурсами.
119. Розкрийте механізм зміни цільового призначення земель, які перебувають у власності громадян або юридичних осіб.
120. З якою метою проводиться плата за землю або орендна плата.
121. У чому полягає відмінність понять «земля» та «земельна ділянка».
122. Землепорядні механізми управління земельними ресурсами.
123. Специфіка управління землями державної власності.
124. Специфіка управління землями комунальної власності.
125. Специфіка управління землями іноземних громадян, іноземних юридичних осіб та іноземних держав.
126. Проектування організаційної структури управління земельними ресурсами на державному рівні.
127. Функції і принципи управління земельними ресурсами.
128. В чому полягає рентний характер використання землі?
129. Управління землями запасу і резервного фонду.
130. Управління процесом використання земель природно-заповідного фонду.
131. Розвиток ринку землі.
132. Екологічні засади управління земельними ресурсами.
133. Управління процесом диференційованого використання орних земель.
134. Конституція України – головне джерело правового регулювання земельних відносин.
135. Земельна реформа, її завдання, етапи проведення та проблеми завершення.
136. Стандартизація і нормування в галузі охорони земель.
137. План земельно-господарського устрою населених пунктів в системі управління земельними ресурсами.

Приклади відповідей до поставлених запитань

До питання 1. Обґрунтуйте управлінське рішення щодо використання земель сільськогосподарського призначення:

Управлінське рішення щодо використання земель сільськогосподарського призначення полягає в забезпеченні цільового використання земельних ділянок. У ст. 22 Земельного кодексу України визначаються засади щодо використання земель сільськогосподарського призначення, які відповідають їх цільовому призначенню, та особи, які мають право на отримання таких земель у власність та у користування. Так, громадяни мають право на отримання земель сільськогосподарського призначення для ведення особистого селянського господарства, садівництва, городництва, сінокосіння та випасання худоби, ведення товарного сільськогосподарського виробництва. Сільськогосподарські підприємства мають право на отримання земель сільськогосподарського призначення для ведення товарного сільськогосподарського виробництва. Сільськогосподарським науково-дослідним установам та навчальним закладам, загальноосвітнім школам землі сільськогосподарського призначення можуть передаватися для дослідних і навчальних цілей. Несільськогосподарські підприємства, установи та організації мають право на отримання земель сільськогосподарського призначення для ведення підсобного сільського господарства, тобто для вирощування сільськогосподарської продукції, певна частина якої використовується для задоволення внутрішніх сировинних потреб чи для реалізації.

До питання 2. Обґрунтуйте принципи пріоритетності земель сільськогосподарського призначення:

Стаття 23 Земельного кодексу України містить норми, спрямовані на забезпечення охорони сільськогосподарського земельного фонду України як основного засобу виробництва продовольчої та сировинної продукції.

Вимогу переважного надання земель, придатних для потреб сільського господарства, для потреб сільськогосподарського використання слід розглядати в агрогрунтознавчому та юридичному аспектах. З агрогрунтознавчого погляду переважна більшість території України, яка має ґрунтовий покрив, є придатною для сільськогосподарського використання.

Вимогу ст. 23 про пріоритетність земель сільськогосподарського призначення слід розглядати у контексті вимоги ст. 5 ЗК України, у якій закріплений принципи пріоритетності вимог екологічної безпеки. Суть цього принципу полягає в тому, що землям, з якими пов'язано забезпечення екологічної безпеки у сфері використання земельних ресурсів, – а до них належать землі природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного призначення, землі лісового та водного фондів, – законодавство забезпечує статус земель, що особливо охороняються. Отже, при застосуванні на практиці норм ст. 23 ЗК України вимогу переважного надання земель, придатних для потреб сільського господарства, для потреб сільськогосподарського використання, слід розглядати виключно у юридичному аспекті. З юридичного погляду придатними для сільськогосподарського використання є землі, надані для виробництва сільськогосподарської продукції, здійснення сільськогосподарської науково-дослідної та навчальної діяльності, розміщення відповідної виробничої інфраструктури та призначені для цих цілей (ст. 22 ЗК України), тобто землі сільськогосподарського призначення.

Стаття рекомендує органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування надавати для потреб, не пов'язаних з веденням сільськогосподарського виробництва (для будівництва промислових підприємств, об'єктів ЖКГ, залізниць і автомобільних шляхів, ліній електропередач та зв'язку, магістральних трубопроводів тощо), переважно несільськогосподарські угіддя або сільськогосподарські угіддя гіршої якості.

До питання 3. Розкрийте особливості прав власності на земельні ділянки державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ і організацій:

Земельні ділянки із земель державної і комунальної власності надаються державним і комунальним сільськогосподарським підприємствам, установам та організаціям для науково-дослідних, навчальних цілей та ведення товарного сільськогосподарського виробництва тільки у постійне користування. Це обумовлено тим, що державні і комунальні сільськогосподарські підприємства, установи та організації є об'єктами права власності відповідно держави чи територіальної громади села, селища чи міста. Тому все майно зазначених підприємств, установ та організацій, у тому числі неприватизовані земельні ділянки, є об'єктом відповідно права державної чи комунальної власності. Що стосується приватизованих земельних ділянок сільськогосподарського призначення, то державні та комунальні сільськогосподарські підприємства, установи та організації можуть користуватися ними виключно

на праві оренди. Крім того, державні і комунальні сільськогосподарські підприємства, установи та організації можуть отримувати у постійне користування земельні ділянки сільськогосподарського призначення для науково-дослідних, навчальних цілей та ведення товарного сільськогосподарського виробництва.

До питання 4. Розкрийте особливості ухвалення управлінського рішення щодо створення фермерського господарства:

З 1 січня 2002 р. землі фермерського господарства можуть складатися із: а) земельної ділянки, що належить на праві власності фермерському господарству як юридичній особі; б) земельних ділянок, що належать громадянам – членам фермерського господарства на праві приватної власності; в) земельної ділянки, що використовується фермерським господарством на умовах оренди.

Стаття 31 надає громадянам – членам фермерського господарства право на одержання безоплатно у власність із земель державної і комунальної власності земельних ділянок у розмірі земельної ділянки (паю). Це означає, що якщо кількість громадян – членів одного фермерського господарства становить двоє і більше осіб, то кожен з них має право на безоплатне отримання у приватну власність земельної ділянки у розмірі земельної ділянки (паю).

У ст. 32 уточнюється порядок безоплатного отримання членами фермерського господарства земельних ділянок у власність із земель, які надані у постійне користування для ведення фермерського господарства. По-перше, право на отримання безоплатно у власність земельної ділянки із зазначених земель має кожен член фермерського господарства, а не тільки голова господарства, незважаючи на те, що земельна ділянка надана у постійне користування для ведення фермерського господарства його голові. По-друге, розмір земельної частки (паю), на основі якого визначається розмір земельної ділянки, що передається безоплатно у власність членові фермерського господарства, дорівнює розміру земельної частки (паю), право на яку отримали відповідні члени розташованого в межах відповідної громади сільськогосподарського підприємства.

До питання 5. Обґрунтуйте особливості управління земельними ділянками для ведення особистих селянських господарств:

Як і ведення особистого підсобного господарства, ведення особистого селянського господарства має на меті виробництва сільськогосподарської продукції для задоволення потреб громадянина – власника

господарства та членів його сім'ї у вирощуванні сільськогосподарській продукції, а також реалізацію надлишків такої продукції на ринку. Однак на відміну від земельних ділянок, що надавалися громадянам для ведення особистого підсобного господарства, розмір яких жорстко регламентувався і не повинен перевищувати двох гектарів, розмір земельних ділянок для ведення особистого селянського господарства не обмежується. Громадяни мають право розширити свої особисті селянські господарства шляхом приєднання (після виділення в натурі) зазначених ділянок до існуючого господарства або створити нове особисте селянське господарство.

Особисте селянське господарство не має статусу юридичної особи. Суб'єктом права на земельну ділянку для ведення особистого селянського господарства є громадянин. І хоча особисте селянське господарство ведуть, як правило, всі члени сім'ї громадянина, якому надана земельна ділянка, воно не є сімейним. Кожен повнолітній член сім'ї має право на отримання земельної ділянки для ведення особистого селянського господарства.

Громадяни України мають право на отримання земельних ділянок для ведення особистого селянського господарства як у власність, так і в оренду. Іноземні громадяни та особи без громадянства можуть засновувати та вести в Україні особисті селянські господарства виключно на підставі оренди землі.

ЗК України визначає лише основи земельно-правового статусу особистих селянських господарств. Детально використання земель таких господарств регулюється Законом України «Про особисте селянське господарство».

Другий цикл роботи.

Використовуючи базові теоретичні знання, законодавчі акти і нормативні документи у сфері земельних відносин та управління земельними ресурсами, сталого розвитку сільськогосподарського землекористування прийняти управлінське рішення щодо ефективного, еколого-безпечного використання орних земель.

Вихідними даними для розроблення управлінського рішення щодо організації використання орних земель є природні та соціально-економічні умови. До них, насамперед, відносяться кількість річних опадів, в тому числі за місяцями.

Наприклад, середньорічні багаторічні дані кількості опадів за місяцями (мм) Вознесенської метеостанції Миколаївської області складають (табл. 1):

Таблиця 1

Місяці	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	За рік
Кількість опадів	21	57	36	10	28	45,4	26	61	64	46	49	10,2	491,6

Опади у теплий період року носять характер інтенсивних злив, навіть з градобоем, що призводить до загрозливого змиву ґрунту і пошкодження сільськогосподарських рослин, що є головною основою розроблення заходів щодо раціонального використання та охорони орних земель.

Середня місячна температура приведена у табл. 2.

Таблиця 2

Середня місячна температура (Вознесенська метеостанція)

Місяці	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	За рік
t°, градусів	-13,7	-6,7	3,6	11,1	16,2	24,6	22,4	23,4	17,3	11,5	4,9	3,2	9,82

За кліматичними ресурсами Миколаївська область оцінюється у 5 балів, тоді як в інших областях України, крім Запорізької, Херсонської, АР Крим, вони оцінюються від 1 до 4 балів.

Рельєф, який регламентує структуру земельних угідь, склад культур у сівозміні та ін., представлено у табл. 3. Інформація про розподіл ріллі за крутизною схилів береться з планово-картографічного матеріалу, а площа визначається відомими студентам способами.

Розподіл ріллі за крутизною схилів

№ ділянок	Площа, га	Крутизна схилів					
		0–10°	1–2°	2–3°	3–5°	5–7°	>7°
1							
2							
3							
4							
і т. д.							
Всього							

Залежно від крутизни схилів формуються технологічні групи ґрунтів – перша група, друга група і третя.

Такий поділ впливає з вимог диференційованого способу використання орних земель, створюючи умови захисту їх від процесів водної ерозії, підвищення родючості ґрунту.

На характер використання орних земель, організацію системи сівозмін, ефективність використання землі великий вплив справляє характеристика ґрунтового покриву землекористування. Приклад розподілу орних земель за агровиробничими групами і крутістю схилів приведено у табл. 4. Більш детально характеристика агрогруп, які найчастіше зустрічаються на півдні України, приведено в додатку А.

Таблиця 4

Розподіл ріллі за агровиробничими групами і крутістю схилів

Шифр агрогрупи	Агровиробничі групи ґрунтів				Крутість, град.	
	Назва	Площа, га	Бал бонітету	Грошова оцінка, грн/га	Крутість, град	Площа, га
60e	Чорноземи звичайні малогумусні важко-суглинкові на лесах	93,9	49	25000	0–1	93,9
71e	Чорноземи південні малогумусні важко-суглинкові на лемах	109,2	45	23000	1–3	109,2

Соціально-економічні умови розвитку сільськогосподарського землекористування.

Крім природних факторів, що впливають на використання орних земель, значний вплив справляють економічні умови, серед яких основу складають показники перспективного розвитку рослинництва і тваринництва, можливості інвестиційного забезпечення та ін.

Приклад показників розвитку рослинництва представлені наступним чином (табл. 5).

Таблиця 5

Структура посівних площ та урожайність сільськогосподарських культур

Назва культур	Сучасний стан			На час освоєння проекту		
	%	Площа, га	Урожайність, ц/га	%	Площа, га	Урожайність, ц/га
Озима пшениця	30		32	50		50
Озимий ячмінь	15		28	5		35
Соя	6		12	–		–
Соняшник	10		8	10		15
Картопля	2		140	–		200
Кукурудза (зерно)	8		41	10		60
Овочі	4		150	–		–
Багаторічні трави	15		240	20		300
Однорічні трави	10		150	5		180
Всього	100			100		

Показники розвитку тваринництва представлені наступним чином:

- корови – 40 голів при середньодобовому надої 20 л;
- свині (відгодівля) – 210 голів у розрахунку 9,8 ц к. о. на 1 ц приросту;
- коні (робочі) – 6 голів з річною потребою 40 ц к. о. на 1 голову.

В основі прийняття управлінського рішення щодо ефективного використання земель у сільськогосподарському виробництві, в першу чергу ріллі, є умова їх використання у системі відповідних сівозмін, відповідно до природних та соціально-економічних умов.

Необхідність використання орних земель у системі сівозмін регламентується положеннями Земельного кодексу України, законів України «Про землеустрій», «Про охорону земель», Постанови Кабінету Міністрів України № 164 від 11.02.2010 р. «Про затвердження нормативів оптимального співвідношення культур у сівозмінах в різних природно-сільськогосподарських регіонах», спільного наказу Мініс-

терства аграрної політики України та Української академії аграрних наук від 18 липня 2008 р. «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо оптимального співвідношення сільськогосподарських культур у сівозмінах різних ґрунтово-кліматичних зон України» та інших нормативно-правових актів, якими регулюється питання еколого-економічного обґрунтування сівозмін та впорядкування угідь, та ін.

Наприклад, в нормативах оптимального співвідношення культур у сівозмінах в залежності від сільськогосподарського регіону пропонується наступним чином:

Поліський регіон – зернові і зернобобові культури – 35–80 %;

- ріпак – 0,5–4 %;
- соняшник – 0,5 %;
- картопля і овоче-баштанні культури – 8–25 %;
- кормові культури в т.ч.
- багаторічні трави – 5–20 %.

Лісостеповий регіон – зернові і зернобобові культури – 25–95 %;

- ріпак – 3–5 %;
- соняшник – 5–9 %;
- картопля і овоче-баштанні культури – 3,5 %;
- кормові культури в т.ч.
- багаторічні трави – 10–50 %.

Північно степовий – зернові і зернобобові культури – 45–80 %;

- ріпак – 10 %;
- соняшник – 10 %;
- картопля і овоче-баштанні культури – до 20 %;
- кормові культури в т.ч.
- багаторічні трави – 10–16 %.

Південно-степовий – зернові і зернобобові культури – 40–82 %;

- ріпак – 5–10 %;
- соняшник – 12–15 %;
- картопля і овоче-баштанні культури – до 20 %;
- кормові культури в т.ч.
- багаторічні трави – до 25 %.

Допустимі нормативи періодичності вирощування культури на одному і тому ж місці становлять:

- для озимих жита, ячменю, вівса, гречки – не менше, ніж через один рік;
- для пшениці озимої, картоплі, проса – не менше, ніж через два роки;
- для кукурудзи – протягом двох-трьох років поспіль;
- для соняшника – не менше, ніж через сім років;

- для капусти – не менше, ніж через шість років;
- ріпаку – не менше, ніж через три роки;
- для багаторічних бобових трав – не менше, ніж через 3 роки;
- зернобобових культур (крім люпину) – не менше, ніж через три роки;
- цукрові буряки і коренеплоди – не менше, ніж через три роки.

Для унаочнення періодичності повернення культур на попереднє поле приведено в табл. 6.

Таблиця 6

Періодичність повернення культур на попереднє поле

Строк повернення	Культура
Через 1 рік	Озиме жито, озимий ячмінь, ярий ячмінь, овес, гречка
Через 2 роки	Пшениця озима, картопля, просо
Через 3 роки	Багаторічні бобові трави, зернобобові, буряк цукровий і кормовий, ріпак озимий і ярий
Через 5 років	Льон-довгунець
Через 6 років	Капуста, люпин
Через 7 років	Соняшник
Кукурудзу можна вирощувати на одному місці два-три роки поспіль	

Виходячи із приведеного, треба розуміти, що сівозміни поділяються на польові, де більше половини площі займають зернові, технічні та інші продовольчі культури; кормові – де культури на корм худобі займають більше половини площі сівозміни; спеціальні, у склад яких входять культури, що вимагають підвищеної уваги до родючості ґрунту, рельєфу, водного режиму та ін. Сюди власне і відносяться ґрунтозахисні сівозміни, які вимагають додаткового захисту ґрунту від ерозії. Наприклад, на сильно змитих ґрунтах змив може складати понад 60 т/га (табл. 7).

Таблиця 7

Показники річних втрат ґрунту від водної ерозії на незахищених землях

Ступінь змитості ґрунту	Степ	Лісостеп	Полісся
Слабозмиті	10,37	9,84	7,86
Середньозмиті	31,12	29,51	23,58
Сильнозмиті	63,50	59,71	50,01

На підставі приведених даних (табл. 7) студент повинен навчитись визначати недобір урожаю на весь обсяг втраченого ґрунту, виходячи з нормативу недобору урожаю сільськогосподарських культур у розрахунку на 1 тону втрат ґрунту (табл. 8).

Нормативи недобору урожаю сільськогосподарських культур у розрахунку на 1 тону витрати ґрунту, кг*

Культура	Степ	Лісостеп	Полісся
Зернові	9,04	12,45	–
в т. ч. озима пшениця	3,84	5,75	–
озимий ячмінь	3,84	5,75	–
горох	0,10	2,18	0,10
кукурудза на зерно	1,52	1,11	0,44
Соняшник	0,93	0,26	–
Однорічні трави (сіно)	3,45	5,01	6,82
Багаторічні трави (сіно)	4,69	7,46	10,28

*Примітка: Джерело: [3].

При розміщенні сільськогосподарських культур у сівозміні важливе значення має фактор визначення оптимального попередника. Найкращими попередниками основних сільськогосподарських культур у польовій сівозміні є [2]:

– для озимих культур: у Степу – чорний пар, горох, багаторічні трави; у Лісостепу – горох, багаторічні трави, кукурудза на зелений корм і ранній силос; на Поліссі – багаторічні трави, льон;

– для кукурудзи – озима пшениця, ранні ярі зернові, просапні культури. Її можна розміщати 2 роки підряд;

– для ярих зернових (ячмінь, овес) – озимі, кукурудза на зерно, цукрові буряки;

– для зернобобових (горох, вика) – озимина, а також кукурудза, цукрові буряки;

– для цукрових буряків (на бідних піщаних і важкосуглинистих ґрунтах розвивається погано): у Лісостепу – це озима пшениця, чорний пар, горох. Тривале вирощування цукрових буряків на одній і тій же площі призводить до значного зниження цукристості;

– для соняшники – зернобобові та озима пшениця. Після нього розміщується чорний пар. Соняшник – поганий попередник для кукурудзи на зерно, зернових і технічних культур;

– для багаторічних трав (люцерна, еспарцет, конюшина), з яких заготовляють повноцінні зелені та грубі корми і які є джерелом біологічного азоту, треба висівати під покрив ранніх ярих зернових культур.

Виходячи з результатів вищеприведеного ґрунтозахисту сівозмін для Степу можна презентувати з таким чергуванням культур:

1. Багаторічні трави.
2. Багаторічні трави.

3. Кукурудза на зелений корм.
4. Озима пшениця.
5. Ярі зернові з підсівом багаторічних трав.

Для Лісостепу:

1. Багаторічні трави.
2. Багаторічні трави.
3. Багаторічні трави.
4. Багаторічні трави.
5. Кукурудза на зелений корм.
6. Озима пшениця або жито.
7. Овес із підсівом багаторічних трав.

Для Полісся:

1. Багаторічні трави.
2. Багаторічні трави.
3. Озимі.
4. Картопля.
5. Озимі з підсівом багаторічних трав.

Чергування культур у польових сівозмiнах може бути саме різноманіття – це залежить від вологозабезпеченості, спеціалізації господарства, ґрунтового покриву, рельєфу та ін. Наприклад:

Перший варіант:

1. Чорний або зайнятий пар.
2. Озима пшениця.
3. Цукрові буряки, кукурудза на зерно.
4. Ячмінь із посівом багаторічних трав.
5. Багаторічні трави на один укіс.
6. Озима пшениця.
7. Кукурудза на зерно.
8. Горох.
9. Озимі.
10. Соняшник.

Другий варіант:

1. Чорний або зайнятий пар.
2. Озима пшениця.
3. Цукрові буряки, кукурудза (зерно).
4. Ячмінь з підсівом багаторічних трав.
5. Люцерна (конюшина).
6. Люцерна (конюшина).
7. Озима пшениця.
8. Кукурудза на зерно.
9. Кукурудза на силос

10. Соняшник.

Широкий спектр прикладів можливих сівозмін чергування культур в них приведено нижче.

Сівозміни

I. Чорний пар, озима пшениця, озимий ріпак, ячмінь з підсівом еспарцету, еспарцет, озима пшениця, озимий ріпак, ячмінь озимий, соняшник.

II. Чорний пар, озима пшениця, озимий ріпак, озимий ячмінь, горох або нут, озима пшениця, ярий ячмінь, соняшник.

III. Чорний пар, озима пшениця, сорго, ярий ячмінь, горох або нут, озима пшениця, озимий ріпак, озимий ячмінь, соняшник.

IV. Чорний пар, озима пшениця, озимий ріпак, озимий або ярий ячмінь, горох або нут, озима пшениця, озимий або ярий ячмінь, соняшник.

V. Чорний пар, озима пшениця, озимий ячмінь, озимий ріпак, озима пшениця, горох або нут, озима пшениця, соняшник.

VI. Чорний пар, озима пшениця, озимий ріпак, сорго, ячмінь, горох або нут, озима пшениця, соняшник.

VII. Сидеральний пар, озима пшениця, озимий ріпак, ячмінь з підсівом еспарцету, еспарцет, озима пшениця, озимий ріпак, озимий ячмінь, соняшник.

VIII. Чорний або зайнятий пар, озима пшениця, озимий ячмінь, сорго, горох, озима пшениця або ячмінь, соняшник.

Таких варіантів може бути безліч, але головне, що треба пам'ятати, то це те, що типи сівозмін (польові, кормові і спеціальні), які відрізняються набором культур у них, із чергуванням у сівозміні у великій мірі визначається рельєфом місцевості. Так, в умовах яскраво вираженого пересіченого рельєфу, коли діапазон крутості складає від 0° до 7° і більше обов'язковою умовою є проектування ґрунтозахисних сівозмін. Проектування таких сівозмін знаходить своє відображення вже при крутості рельєфу $3-7^\circ$, а при крутості більше 7° передбачається залуження ріллі із виведенням її із складу сільськогосподарських угідь.

Навіть на відносно рівнинній території (крутизна схилів $0-3^\circ$), де, можна було б розмістити одну сівозміну, може виникнути необхідність виділення із її площі ще однієї сівозміни. Це робиться у тих випадках, де робиться у тих випадках, коли у рамках згадуваної однієї сівозміни знаходяться групи, які за своїми біологічними властивостями не відповідають вимогам для нормального розвитку деяких сільськогосподарських культур, що планується розмістити у польовій сівозміні. Наприклад, на бідних піщаних ґрунтах і важко суглинистих смугах погано розвиваються посіви цукрових буряків. У цьому випадку, із загальної

площі сівозміни, про яку вище велася розмова, може виникнути необхідність вилучення з неї площі, яка не адаптується для посіву цукрових буряків, створивши окрему сівозміну з набором культур, що узгоджуються із властивостями ґрунтів.

При вирощуванні у господарстві овочевих культур, може виникнути необхідність створення овочевої сівозміни, розмістивши її поблизу населеного пункту, водойми, на ґрунтах, що відповідають біологічним властивостям рослин та ін.

У цьому випадку для овочевих культур найбільш сприятливими є легкі і середні суглинки, і не придатні важкі, надмірно перезволожені ділянки з близьким рівнем ґрунтових вод, а також легко піщані ґрунти південно-західної експозиції схилів крутістю до 2°.

З метою скорочення транспортних затрат і дальніх перегонів худоби можуть проектуватись кормові сівозміни, розміщені поблизу ферм, літніх таборів на ін.

В господарствах, де є можливості організації поливу, кормові сівозміни розміщають поблизу водних джерел зрошення.

Приймаючи управлінське рішення щодо проектування сівозмін, розробленні схем чергування культур у них, важливо пам'ятати «золоте правило» (принципи) розміщення сільськогосподарських культур у сівозміні з урахуванням найкращих попередників, про що вище було приведено.

Але запроєктовані сівозміни можуть бути запропоновані до їх впровадження у сільськогосподарське виробництво, за умови, якщо вони забезпечують бездефіцитний баланс гумусу у ґрунті. Така методика добре продемонстрована у джерелі [6].

Робота виконується студентом на основі виданого йому індивідуального завдання керівником проекту, яке складається із текстової і графічної частин. Для прикладу, план землекористування приведено в додатку Б, В і Г.

При цьому, графічна частина роботи виконується в ескізному варіанті простим олівцем, де вказуються типи сівозмін, їх кількість, площа сівозмін та кількість полів у них, елементи інженерної інфраструктури та ін., виходячи із знань теоретичного курсу дисципліни.

Третій цикл завдань

Тестові завдання

Тести до теми 1. Наукові аспекти використання земельних ресурсів

1. *В чому полягає унікальність земельних ресурсів?*
 - а) земля є активним елементом виробництва;
 - б) в неможливості переміщення в просторі;
 - в) в правильному використанні землі, що супроводжується зростанням її продуктивної сили;
 - г) земля – це економічні ресурси, які мають кількісну обмеженість.

2. *Чим визначаються продуктивні властивості земельного простору?*
 - а) його наявним природно-ресурсним потенціалом;
 - б) його ефективністю;
 - в) його географічним розташуванням;
 - г) соціальними, історичними та культурними аспектами.

3. *Розподіл земель за цільовим призначенням потрібен для:*
 - а) раціонального використання та охорони земель;
 - б) того, щоб ефективно використовувати земельні ділянки;
 - в) щоб мати можливість активно впливати на процеси ефективного землекористування;
 - г) використання земельних ділянок для конкретних цілей.

4. *Для чого потрібно проводити комплексне дослідження території?*
 - а) для того, щоб впливати на земельну ділянку в кожному конкретному випадку;
 - б) для отримання об'єктивної інформації задля прийняття управлінського рішення з питань ефективного землекористування;
 - в) для управління земельними ресурсами;
 - г) щоб знати, як використовувати земельні ресурси в кожній конкретній ситуації.

5. *Принцип держаного протекціонізму і регулювання господарської діяльності в землекористуванні передбачає:*

- а) здійснення державної діяльності у сфері землекористування у формі стимулювання, встановлення обмежень і заборон;
- б) встановлення важливих параметрів купівлі-продажу землі, її оренди;
- в) пріоритет у наданні продуктивних земель для потреб сільського господарства;
- г) надання допомоги сільськогосподарським товаровиробникам для адаптації їх до ринкових умов.

6. *Чому земля виступає і предметом і головним засобом виробництва в сільському господарстві?*

- а) оскільки земля є головним джерелом задоволення першорядних потреб людини;
- б) оскільки земля є найважливішою ланкою всіх виробничих процесів;
- в) оскільки володіє унікальною відмінною рисою – родючістю, тобто здатністю відтворювати рослини, забезпечуючи їх необхідними поживними речовинами;
- г) оскільки використання землі відповідає соціально-економічним інтересам розвитку країни.

7. *Територія суші або її частина з ґрунтами, іншими природними компонентами ландшафту, що органічно поєднані і функціонують разом з нею, є об'єктами власності та господарської діяльності, що здійснюється на основі законодавства України – це:*

- а) ґрунтовий покрив;
- б) земля;
- в) земельні ділянки;
- г) земельна родючість.

8. *Здатність задовольняти потреби рослин в елементах живлення та воді, забезпечувати їх кореневі системи повітрям, теплом, іншими умовами росту і розвитку – це:*

- а) ґрунтовий покрив;
- б) земля;
- в) земельні ресурси;
- г) родючість ґрунтів.

9. *Коли виникає земельна рента?*
- а) в результаті обмеженості і не відтворюваності земель в певних природно-кліматичних зонах;
 - б) в результаті привласнення частини доходу від використання землі у сільському господарстві і в несільськогосподарських галузях;
 - в) в результаті підвищення інтенсивності ведення господарства, продуктивності праці;
 - г) коли розраховують ефективність використання земельної ділянки.
10. *Що є одним із найважливіших інструментів управління земельними ресурсами на всіх адміністративно-територіальних рівнях?*
- а) управління територіями й економічне регулювання земельних відносин;
 - б) економічні перетворення в країні;
 - в) система землеустрою і державного земельного кадастру;
 - г) земля є об'єктом правовідносин і об'єктом нерухомості.

Тести до теми 2. Науково-організаційні засади формування системи управління земельними ресурсами

1. *Розкрийте сфери управління:*

- а) управління діяльністю в живій природі;
- б) управління діяльністю в неживій природі;
- в) управління процесами, зв'язаними з діяльністю суспільства;
- г) управління процесами функціонування і взаємодії технологічних систем.

2. *Назвіть підсистему управління, що охоплює процес управління основними та оборотними фондами за допомогою таких методів, як фінансування і кредитування, форми і системи заробітної плати, матеріальне стимулювання тощо:*

- а) соціальна підсистема управління;
- б) економічна підсистема управління;
- в) організаційна підсистема управління;
- г) технічна підсистема управління.

3. *Знання, які уможливають приведення земельних ресурсів у відповідність до потреб суспільства згідно з чинним законодавством та у відповідність із законами функціонування та розвитку земельних відносин – це:*

- а) управління земельними ресурсами;
- б) об'єкт управління земельними ресурсами;
- в) предмет управління земельними ресурсами;
- г) суб'єкт управління земельними ресурсами.

4. *Назвіть особливості землі, які відрізняють її від інших засобів управління:*

- а) просторова обмеженість;
- б) земля – продукт природи;
- в) постійність місця розташування;
- г) правильне використання землі в сільському господарстві супроводжується зростанням її родючості та продуктивності.

5. *Назвіть мету управління земельними ресурсами:*

- а) науково обґрунтований перерозподіл земельних ресурсів, що передбачає розподіл землі між різними формами власності на землі, що здійснюється на основі проектів землеустрою;
- б) рівноправність усіх форм власності і господарювання на землі, що виражається в тому, що за допомогою землевпорядних дій держава виступає гарантом рівноправності державної, комунальної та приватної форми власності;

в) недоторканість права власності та права користування землею;
г) вирішення проблем раціонального використання та охорони земель шляхом організованої, цілеспрямованої діяльності суб'єкта управління.

6. *Які методи управління земельними ресурсами поділяються на дві підгрупи – організаційно-стабілізуючі та організаційно-розпорядчі?*

- а) економічні;
- б) соціально-психологічні;
- в) адміністративні;
- г) екологічні.

7. *Плата за землю – це:*

- а) економічний метод управління;
- б) соціально-психологічний метод управління;
- в) адміністративний метод управління;
- г) екологічний метод управління.

8. *Який принцип земельних ресурсів передбачає їх використання на науковій основі поза волею суб'єкта управління?*

- а) принцип самоуправління;
- б) принцип об'єктивності;
- в) принцип відповідності;
- г) принцип стимулювання.

9. *Яка з функцій управління земельними ресурсами служить науково-практичною базою для землеустрою, ведення державного земельного кадастру?*

- а) державна землевпорядна експертиза;
- б) підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації кадрів;
- в) стандартизація і нормування в галузі охорони земель та відтворення родючості ґрунтів;
- г) вивчення і картографування земель.

10. *Який зі стилів управління земельними ресурсами передбачає прийняття управлінських рішень після погодження їх виконавцями?*

- а) ліберальний;
- б) авторитарний;
- в) демократичний;
- г) автократичний.

Тести до теми 3. Історія розвитку системи управління земельними ресурсами

1. В який період розвитку система управління земельними ресурсами передбачала будівництво житла, або так званих селищ, розміщених колом для того, щоб внутрішню частинку кола можна було використати як загін для худоби?

- а) в період переходу від палеоліту до мезоліту (10 тис. – 7 тис. років до н. е.);
- б) в період неоліту (7 тис. – 3 тис. років до н. е.);
- в) в період Трипільської культури (4 тис. – 2 тис. років до н. е.);
- г) в період бронзової доби (2 тис. років до н. е.).

2. В якому політичному утворенні система землекористування до н. е. була перелоговою, тобто такою, при якій земельну ділянку, яка втратила родючість після декількох років її використання, вилучали з економічного обігу і переходили на іншу ділянку, щоб через 20–30 років знову повернутись на попереднє місце?

- а) у Північному Причорномор'ї;
- б) у Скіфії;
- в) в Ольвії;
- г) на Поділлі.

3. В період розвитку якої із культур система управління земельними ресурсами ставила за мету використання орних земель для посіву широкого асортименту сільськогосподарських культур, а природних кормових угідь – для розвитку тваринництва?

- а) пшеворська культура;
- б) культура Київської Русі;
- в) трипільська культура;
- г) слов'янська культура.

4. Коли сільське обцинне землекористування стало панівної домінуючою формою організації праці на землі, а земельні відносини того часу характеризувались поступовим утвердженням довічного спадкоємного володіння землею?

- а) протягом V–VII ст. н. е.;
- б) у середині першого тисячоліття н. е.;
- в) за часів Київської Русі;
- г) протягом II–VI ст. н. е.

5. *Протягом яких століть в системі управління земельними ресурсами значна увага приділялась формуванню сільських територіальних громад під назвою верв, а земля при цьому переходила у власність окремих сімей з метою створення самостійних селянських господарств?*

- а) протягом V–VII ст. н. е.;
- б) протягом II–III ст. н. е.;
- в) в період неоліту (7 тис. – 3 тис. років до н. е.);
- г) в X ст. н. е.

6. *У системі управління земельними ресурсами значна увага приділялась структурі сільськогосподарських угідь, де значні площі використовувались під природні кормові угіддя, що дозволяли утримувати велику кількість худоби, а велика кількість лісів служила місцем перебування від нападників. Про яку державу йдеться?*

- а) Столипінська Республіка;
- б) Переяславська Республіка;
- в) Київська Русь;
- г) Візантійська держава.

7. *Коли в Київській Русі з'явилося церковне землеволодіння за рахунок дарування землі князями, боярами, придбання, освоєння пустищ?*

- а) в кінці IX – на початку X століття;
- б) за часів правління князя Олега;
- в) за роки правління Володимира Святославовича (980–1015 рр.);
- г) після прийняття християнства.

8. *Коли земельні володіння розширювалися за рахунок займання вільних земель, загарбання козацьких і селянських земель?*

- а) в період правління Петра I;
- б) в Московський дореформений період (1687–1861 рр.);
- в) за часів панування гетьмана Мазепи;
- г) в період Столипінської реформи.

9. *Коли було закріплене виключне право державної власності на землю та заборонялись будь-які незаконні угоди з вилученням землі?*

- а) в період дії Земельного кодексу РРС ФР, що був уведений в дію 1 грудня 1922 р.;
- б) в період дії Конституції 1936 року;
- в) у воєнні часи (1939–1945 рр.);
- г) у 1961 році.

10. Основним центральним органом виконавчої влади в системі управління земельними ресурсами на сучасному етапі розвитку є:

- а) Верховна Рада України;*
- б) Державний комітет України по земельних ресурсах;*
- в) Держкомзем;*
- г) Державна служба України з питань Держгеокадастру.*

Тести до теми 4. Правові аспекти управління земельними ресурсами

1. Що є стратегічною основою подальшого розвитку і вдосконалення законодавчого забезпечення управління земельними ресурсами?

- а) постанови Кабінету Міністрів України;
- б) Земельний кодекс України;
- в) Закони України;
- г) Конституція України.

2. В якій статті Конституції України гласить: «Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Право власності на землю гарантується»:

- а) в статті 5;
- б) в статті 16;
- в) в статті 14;
- г) в статті 2.

3. Де закріплено конституційні норми щодо забезпечення права на землю громадян, юридичних осіб, територіальних громад і держави з метою раціонального використання й охорони земель в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь?

- а) в постановах Кабінету Міністрів України;
- б) в Земельному кодексі України;
- в) в Законах України;
- г) в Конституції України.

4. В Земельному кодексі України визначено механізм продажу земельних ділянок, проведення земельних торгів (аукціонів), закладено норми щодо регулювання ринку землі. В якій його статті це відображується?

- а) в статті 142;
- б) в статтях 181–186;
- в) в статті 81;
- г) в статті 82.

5. Якою постановою Верховної Ради України розпочато роздержавлення земель, передачу їх у колективну та приватну власність на підставі відповідних проектів?

- а) «Про земельну реформу» від 15.03.1991 р.;
- б) «Про продовження дії пункту 6 Постанови Верховної Ради України «Про земельну реформу» від 17.02.2004 р.;

в) «Про державне управління земельними ресурсами» від 14.05.2009 р.;

г) «Про прискорення земельної реформи і приватизацію землі» від 13.03.1992 р.

6. Який Указ Президента України передбачав безоплатну передачу землі в колективну і приватну власність для виробництва сільськогосподарської продукції на добровільних засадах, виходячи з того, що земля повинна належати тим, хто її обробляє?

а) «Про порядок паювання земель, наданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам та організаціям» від 08.08.1995 р.;

б) «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки» від 03.12.1999 р.;

в) «Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва» від 10.11.1994 р.;

г) «Про основні напрямки земельної реформи в Україні на 2001–2005 роки» від 30.05.2001 р.

7. Який Указ Президента України передбачав заходи щодо прискореного реформування аграрного сектора економіки?

а) «Про порядок паювання земель, наданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам та організаціям» від 08.08.1995 р.;

б) «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки» від 03.12.1999 р.;

в) «Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва» від 10.11.1994 р.;

г) «Про основні напрямки земельної реформи в Україні на 2001–2005 роки» від 30.05.2001 р.

8. Чим регламентується право оренди землі?

а) Законом України «Про оренду землі» від 06.10.1998 р.;

б) Цивільним кодексом України;

в) статтю 93 Земельного кодексу України від 25.10.2001 р.;

г) Законом України «Про форми власності на землю» від 30.01.1992 р.

9. Яким законодавчим актом започатковано приватизацію об'єктів незавершеного будівництва іноземними громадянами та особами без громадянства?

а) Указом Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки» від 03.12.1999 р.;

б) Указом Президента України «Про порядок паювання земель, наданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам та організаціям» від 08.08.1995 р

в) Указом Президента України «Про заходи щодо розвитку та регулювання ринку земель населених пунктів, інших земель несільськогосподарського призначення» від 04.02.2000 р.;

г) Указом Президента України «Про особливості приватизації об'єктів незавершеного будівництва» від 14.09.2000 р.

10. Завданням земельного законодавства є регулювання земельних відносин з метою:

а) забезпечення права на землю громадян, юридичних осіб, територіальних громад та держави;

б) оцінки земель;

в) ведення моніторингу;

г) організації землеустрою.

Тести до теми 5. Інституційний механізм системи управління земельними ресурсами

1. *Який орган виконавчої влади дає дозвіл або накладає вето на застосування певних хімічних речовин при виробництві сільськогосподарської продукції?*

- а) Держгеокадастр України;
- б) Міністерство екології та природних ресурсів України;
- в) Міністерство аграрної політики та продовольства України;
- г) Міністерство охорони здоров'я України?

2. *Який орган є вищим наглядовим органом за дотриманням земельного законодавства?*

- а) Верховний суд України;
- б) Вищий арбітражний суд України;
- в) Генеральна прокуратура України;
- г) Конституційний суд України.

3. *З яких блоків складається підсистема управління земельними ресурсами за змістом своїх повноважень?*

- а) органи законодавчої влади;
- б) органи державного управління;
- в) органи виконавчої влади;
- г) органи прокурорського нагляду та судочинства.

4. *Суть системи державного управління земельними ресурсами полягає в:*

а) злагодженій роботі відповідних органів державної влади в сукупності з управлінськими механізмами (методами, принципами, функціями управління тощо) щодо використання землі;

б) необхідності використання її земельно-ресурсного потенціалу з урахуванням геополітичного розташування території, природних властивостей та товарно-грошових параметрів земельної власності для задоволення суспільних інтересів;

в) комплексі заходів, регламентів, указів, інструкцій щодо забезпечення функцій землі, прав власності на землю, продовольчої безпеки країни, врахування пріоритетності екологічних вимог над економічними та дотримання всіма землевласниками і землекористувачами норм законодавства в сфері землекористування;

г) цілеспрямованому, організаційному і регулювальному впливі держави на стан та розвиток земельних відносин з метою реалізації цілей державної політики щодо раціонального використання та охорони земель, забезпечення реалізації прав на землю суб'єктами земельних відносин.

5. *Розроблення економічного механізму регулювання земельних відносин. Це повноваження здійснює:*

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Держгеокадастр;
- в) Верховна Рада України;
- г) землевласники та землекористувачі.

6. *Організація ведення Державного земельного кадастру. Це повноваження здійснюється:*

- а) Кабінетом Міністрів України;
- б) Держгеокадастром;
- в) Верховною Радою України;
- г) землевласниками та землекористувачами.

7. *Міжнародне співробітництво у галузі земельних відносин належить до повноважень:*

- а) Кабінету Міністрів України;
- б) Держгеокадастру;
- в) Верховної Ради України;
- г) Президента України.

8. *Для забезпечення успішного формування кадрового потенціалу системи управління земельними ресурсами необхідно:*

- а) планувати проведення навчально-консультаційних семінарів з питань організації, контролю та здійснення діловодства у практичній роботі територіальних органів Держгеокадастру України;
- б) визначити потребу у фахівцях із землеустрою та державного земельного кадастру;
- в) активізувати роз'яснювальну роботу з питань регулювання земельних відносин в електронних та друкованих засобах масової інформації, приділяючи особливу увагу питанням, які є найбільш поширеними у зверненні громадян;
- г) посилити професійну підготовку спеціалістів-землевпорядників відповідно до стратегії економічної та земельної реформ, потреб державних органів земельних ресурсів та органів місцевого самоврядування.

9. *Для чого слід вивчати економічні дисципліни студентам спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій»?*

- а) для розв'язання стратегічних проблем та поточних завдань щодо підготовки фахівців землепорядного виробництва;

- б) для забезпечення глибокого рівня знань не тільки управлінських функцій, але й методів управління земельними ресурсами;
- в) для того, щоб мати змогу обирати економічно найдоцільніший спосіб управління земельними ресурсами;
- г) для досягнення необхідних вмінь та навичок, які повинні бути враховані при формуванні кадрового потенціалу в системі управління земельними ресурсами.

10. Чим визначається успішне функціонування системи управління земельними ресурсами?

- а) професійною підготовкою управлінських кадрів;
- б) наявністю кваліфікованих кадрів на всіх рівнях вертикальної ієрархії державних земельних органів;
- в) необхідністю працювати в умовах ринкової економіки;
- г) необхідністю створення умов для раціонального використання та охорони земель.

Тести до теми 6. Інформаційне забезпечення системи управління земельними ресурсами

1. *Що таке кадастровий номер?*
 - а) номер кадастрового кварталу;
 - б) кадастрова облікова одиниця;
 - в) унікальний номер, що присвоюється земельній ділянці;
 - г) об'єкт адміністративно-територіального устрою.

2. *Що таке кадастровий квартал?*
 - а) консолідація земель у населеному пункті;
 - б) комплексне об'єднання земельних ділянок у населеному пункті;
 - в) номер кадастрової зони;
 - г) кадастрова облікова одиниця;
 - д) індексна кадастрова карта.

3. *Що таке черговий кадастровий план?*
 - а) план, на якому відображаються межі земельних ділянок, їх площі та кадастрові номери;
 - б) спеціальний план, створений у державній системі координат;
 - в) спеціальний план, створений у державній системі координат, на якому показано межі земельних ділянок, їх площі, кадастрові номери та іншу необхідну інформацію;
 - г) ієрархічна структура кадастрового номера земельної ділянки, підготовленої на продаж.

4. *Допустима кількість кадастрових зон:*
 - а) 999;
 - б) 100;
 - в) 99;
 - г) 9999.

5. *Допустима кількість кадастрових кварталів:*
 - а) 99;
 - б) 999;
 - в) 9999;
 - г) 100.

6. *Допустима кількість земельних ділянок:*
 - а) 99;
 - б) 999;
 - в) 9999;
 - г) 100.

7. *Складові кадастрового номера відокремлюються:*
- а) крапка з комою;
 - б) двокрапкою;
 - в) тире;
 - г) дефіс;
 - д) будь як.
8. *Зацікавленим в отриманні відомостей про земельну ділянку, занесену до реєстрації, є:*
- а) Держгеокадастр;
 - б) Фонд державного майна;
 - в) Асоціація фермерів України;
 - г) Державна податкова адміністрація України;
 - д) судові органи;
 - ж) органи місцевого самоврядування;
 - з) інвестори, банки;
 - і) страхові компанії;
 - к) громадяни;
 - л) органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування;
 - м) всі вище приведені.
9. *Принципи державної реєстрації земельних ділянок:*
- а) об'єктивності;
 - б) постійності;
 - в) дублювання;
 - г) цілісності;
 - д) врахування державних інтересів;
 - ж) уніфікації;
 - з) прозорості;
 - і) унікальності;
 - к) креативності;
 - л) врахування природних умов.
10. *Грошова оцінка – це:*
- а) це показник, що характеризує вартість земельної ділянки певної якості та місце розташування;
 - б) показник, що виражає продуктивність землі та термін окупності;
 - в) показник, що відображає віднесення чистого доходу від ріллі до затрат на його виробництво;
 - г) це ціна, визначена Кабінетом Міністрів України.

11. *Чим визначається експертна оцінка земельних ділянок?*
- а) ціна землі, яка визначається тільки правдиво;
 - б) існуючим попитом на землю;
 - в) місце розташуванням;
 - г) платоспроможністю покупця;
 - д) розмірами і конфігурацією;
 - ж) перспективами подальшого розміру цієї ділянки;
 - з) курсом національної валюти;
 - к) обтяженням сервітуту;
 - л) проектом землеустрою;
 - м) зонуванням території.
12. *Методичні підходи визначення експертної оцінки земельної ділянки:*
- а) метод, що ґрунтується на порівнянні цін продажу;
 - б) метод капіталізації чистого доходу;
 - в) метод врахування витрат на розвиток земельної власності;
 - г) врахування економічної оцінки землі;
 - д) курсу національної валюти;
 - ж) врахування декількох методів, що вище приведені.
13. *Яку роль виконує планово-картографічний матеріал в системі управління земельними ресурсами?*
- а) служить інформацією про територіальне розміщення земельних ресурсів;
 - б) є підставою для оплати земельного податку;
 - в) визначає положення поворотних точок землекористування;
 - г) служить основою регулювання земельних відносин;
 - д) відображає різні групи земельно-правових відносин;
 - е) всі вище приведені показники.
14. *Масштаб земельно-кадастрових карт (планів) у містах обласного підпорядкування повинен бути не дрібніше:*
- а) 1:2000;
 - б) 1:1000;
 - в) 1:500;
 - г) 1:200;
 - д) немає значення.

Тести до теми 7. Управління земельними ресурсами у умовах ринкової економіки

1. *Які умови можуть забезпечуватись, щоб могло здійснюватись управління земельними ресурсами?*
 - а) були створені органи центральної виконавчої влади у сфері управління земельними ресурсами;
 - б) наявність причинно-наслідкових залежностей між елементами і принципу зворотного зв'язку;
 - в) наявність у системі параметрів, вплив на які дозволить змінювати їх стан;
 - г) наявність законодавчого забезпечення;
 - д) здатність системи «земельні ресурси» реагувати на суб'єкти управління.

2. *Чим можна пояснити, що суб'єкт управління (людина, колектив) одночасно є об'єктом управління?*
 - а) людина видає директиву, що робити;
 - б) над людиною здійснюється контроль за виконанням роботи;
 - в) використання методу аналізу і синтезу, індукції і дедукції;
 - г) менеджер, видаючи завдання колективу, сам підлягає контролю за дорученою роботою;
 - д) виробленням соціологічних методів міжособистісних відносин.

3. *Предметом науки управління земельними ресурсами є:*
 - а) об'єкт управління та управління як вид діяльності;
 - б) знання про управління;
 - в) наука про управління;
 - г) знання, що уможливають приведення земельних ресурсів у відповідність до потреб Держгеокадастру та Кабінету Міністрів України;
 - д) знання, що уможливають приведення земельних ресурсів у відповідність до потреб українського суспільства.

4. *Мета ефективного управління земельними ресурсами:*
 - а) вирішення питань раціонального використання та охорони земель;
 - б) недопущення процесів водної і вітрової ерозії;
 - в) зростання прибутковості землі;
 - г) передачі землі у приватну власність;
 - д) підвищення вартості земельного капіталу.

5. *Завдання управління земельними ресурсами:*
- а) науково обґрунтований перерозподіл земельних ресурсів; забезпечення рівноправності всіх форм власності і господарювання на землі; економічного регулювання раціонального використання землі (платність землекористування, стимулювання та відшкодування збитків);
 - б) недоторканості права власності і права користування землею, пріоритету у наданні продуктивних земель для потреб сільського господарства, системного підходу до використання земельних ресурсів;
 - в) врахування регіональних особливостей землекористування, екологізації землекористування, законодавчого, нормативного та методичного забезпечення раціонального землекористування тощо;
 - г) все вище перелічене (а+б+в).
6. *Методи управління:*
- а) адміністративні;
 - б) економічні;
 - в) соціально-психологічні;
 - г) інституційні;
 - д) людського фактору;
 - ж) ринкові;
 - з) фінансові.
7. *Принципи управління земельними ресурсами:*
- а) поєднання демократизму і доцільного економічного централізму, самоуправління, науковості управління, стимулювання;
 - б) єдиноначальність у поєднанні з колегіальністю, зворотний зв'язок, об'єктивність, єдність гілок влади;
 - в) відповідність, врахування особливостей регіону, пріоритет загальнодержавних інтересів, врахування людського чинника;
 - г) всі вище приведені, за винятком поєднання демократизму і доцільного економічного централізму, стимулювання;
 - д) всі вище приведені, за винятком єдиноначальності у поєднанні з колегіальністю, зворотного зв'язку.
8. *Функції управління земельними ресурсами:*
- а) планування, організація, координація і контроль;
 - б) планування, координація, облік, регулювання, контроль;
 - в) планування, організація, координація, регулювання, контроль;
 - г) всі вище приведені функції.

9. *Інструменти управління земельними ресурсами:*

а) земельний менеджмент, законодавче та нормативно-методичне забезпечення, державний контроль за використанням та охороною земель, вирішення земельних спорів, стандартизація і нормування в галузі охорони земель та відтворення родючості ґрунту;

б) експертиза вишукувальної та землевпорядної документації, розвиток державної системи підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів для роботи в системі державних земельних органів, землевпорядкування, ведення державного земельного кадастру;

в) моніторинг земель, вивчення і картографування земельних ресурсів, економічне регулювання раціонального природокористування, інноваційно-інвестиційна політика, маркетингова діяльність, розвиток інфраструктури ринку землі, забезпечення науково-технічною інформацією, матеріально-технічне забезпечення, загальне діловодство і господарське обслуговування тощо;

г) всі вище приведені інструменти.

10. *В чому відмінність між процесом регулювання і управління земельними ресурсами?*

а) регулювання – це процес використання землі;

б) управління – це дії, що приводять до ефективного землекористування;

в) регулювання – здійснюється шляхом ухвалення законодавчих актів щодо використання землі, а управління здійснюється виконавчими органами влади щодо використання землі;

г) не має різниці.

11. *Стиль управління:*

а) авторитарний;

б) економічний;

в) тоталітарний;

г) демократичний;

д) ліберальний;

ж) ринковий.

Тести до теми 8. Управління землями природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення

1. До земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення відносяться:
 - а) природні заповідники, біосферні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища, ботанічні сади;
 - б) те ж саме плюс дендрологічні парки, зоологічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва;
 - в) те саме, що й «а» плюс водно-болотні угіддя та землі сільськогосподарського призначення.

2. Суть функціонального зонування природних парків:
 - а) заповідна зона;
 - б) зона відчуження;
 - в) зона регульованої рекреації;
 - г) зона наукових досліджень;
 - д) зона стаціонарної рекреації;
 - ж) господарська зона;
 - з) зона охорони історико-культурних об'єктів.

3. В чому полягає суть конфлікту між аграрними та заповідними відомствами?
 - а) боротьба за ринок землі;
 - б) розширення площі сільськогосподарських угідь;
 - в) розширення площі з червонокнижними видами рослин та їх угруповань;
 - г) розширення лісистості регіону.

4. Яку роль виконують екокоридори?
 - а) захищають ґрунти від перевтоми;
 - б) служать природними шляхами міграції тварин;
 - в) забезпечують економічну стабільність заповідних територій;
 - г) виконують роль репрезентативних модельних видів.

5. Чим визначається екологічна цінність заповідних територій?
 - а) можливістю збереження біорізноманіття;
 - б) високою грошовою оцінкою земель;
 - в) репрезентативністю природно-територіальних комплексів;
 - г) високою життєздатністю екосистем.

6. З якого бюджету фінансуються заходи щодо природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків?

- а) МВФ;
- б) зовнішні інвестиції;
- в) з Держбюджету України;
- г) з благодійних фондів;
- д) коштів підприємств і установ, організацій і громадян.

7. З якого бюджету фінансуються заходи щодо регіональних ландшафтних парків, ботанічних садів?

- а) за рахунок дирекції;
- б) Держбюджету України;
- в) місцевих бюджетів;
- г) благодійних фондів.

8. Яка роль цільових екологічних фондів?

- а) фінансування оплати праці працівників адміністрації;
- б) фінансування природоохоронних заходів;
- в) впровадження інноваційно-інвестиційних проєктів;
- г) розробка земельпорядної документації;
- д) мотивація розвитку екологічного туризму.

9. Розкрийте форми власності на території природних заповідників, заповідних зон, біосферних заповідників, національних природних парків:

- а) державна, колективна, комунальна;
- б) приватна, спільна, часткова;
- в) державна;
- г) комунальна, приватна;
- д) будь-яка.

10. Форми власності регіонального ландшафтного парку?

- а) власність Українського народу;
- б) комунальна;
- в) приватна;
- г) приватна і комунальна;
- д) тимчасове користування.

11. Розкрийте логістику створення заповідних територій

- а) підготовка та розгляд клопотання про необхідність створення заповідних територій; розроблення проєкту створення об'єкта природно-заповідного фонду; погодження клопотання з власниками та первинними користувачами природних ресурсів у межах території, рекомендованої до заповідання;

б) ухвалення рішення про створення території чи об'єкта природно-заповідного фонду; розроблення та затвердження Положення про об'єкт природно-заповідного фонду; створення дирекції установи;

в) відведення земельних ділянок та погодження меж об'єктів природно-заповідного фонду із суміжними землевласниками і землекористувачами; закріплення на місцевості поворотних точок меж заповідних територій; розроблення та затвердження проекту організації територій природно-заповідного фонду;

г) присвоєння кадастрового номера земельним ділянкам; занесення інформації про об'єкт природно-заповідного фонду до Державного кадастрового реєстру.

12. Розкрийте інститути, що безпосередньо захищають біорізноманіття і ландшафти

а) Держгеокадастр;

б) Уряд України;

в) академія Наук України;

г) Міністерство екології;

д) Держагенство лісового господарства.

13. Назвіть інститути опосередкованого захисту біорізноманіття і ландшафтів:

а) Міністерство екології;

б) академія наук України;

в) Держгеокадастр;

г) Уряд України та Президент України.

14. Чи може змінюватися вартість рекреаційного потенціалу в межах природних парків і в межах земель рекреаційного призначення?

а) так;

б) ні.

Обґрунтувати, чому так або ні.

15. Спеціально уповноваженими органами державного управління у галузі організації, охорони та використання природно-заповідного фонду є:

а) уряд України;

б) Держгеокадастр;

в) центральний орган виконавчої влади в галузі охорони навколишнього середовища;

г) Міністерство юстиції;

д) адміністрація національного природного парку.

16. Яку роль відіграють охоронні зони територій та об'єктів природно-заповідного фонду?

- а) захищають від проникнення на територію природно-заповідного фонду туристів;
- б) недопущення будівництва в цих зонах;
- в) запобігання негативного впливу господарської діяльності на прилеглих до них територіях;
- г) ведення обліку територій природно-заповідного фонду.

17. Чи можуть створюватись наукові підрозділи у складі адміністрації регіональних ландшафтних парків, ботанічних садів, дендрологічних парків?

- а) так;
- б) ні.

18. Хто може клопотати про створення чи оголошення територій природно-заповідного фонду?

- а) центральні органи виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища;
- б) наукові установи;
- в) природоохоронні громадські об'єднання;
- г) громадяни;
- д) зацікавлені підприємства, установи та організації;
- ж) Уряд України.

19. Клопотання про необхідність створення чи оголошення територій розглядається у термін:

- а) 15 днів;
- б) 30 днів;
- в) 60 днів;
- г) залежно від конкретної ситуації.

20. Рішення про створення природних заповідників, національних природних парків приймаються:

- а) центральним органом виконавчої влади;
- б) Урядом України;
- в) органами місцевого самоврядування;
- г) Президентом України.

Тести до теми 9. Управління землями оздоровчого та рекреаційного призначення

1. *До земель оздоровчого призначення відносяться:*
 - а) землі, що мають сприятливі для лікування кліматичні умови;
 - б) землі, що мають природні лікувальні властивості, які можуть бути використані для профілактики захворювань і лікування людей;
 - в) землі, що мають природні лікувальні властивості і виділені в натурі;
 - г) землі курортів, визначені відповідним органом влади.

2. *У якій формі власності можуть перебувати землі оздоровчого призначення?*
 - а) державній;
 - б) колективній;
 - в) приватній;
 - г) комунальній;
 - д) одноосібній;
 - ж) на засадах спільної часткової власності;
 - з) у будь-якій з вище перелічених форм власності.

3. *Порядок використання земель оздоровчого призначення визначається:*
 - а) Земельним кодексом України;
 - б) Водним кодексом України;
 - в) законодавчими актами та нормативними документами;
 - г) Законом України «Про курорти»;
 - д) Законом України «Про рекреаційну діяльність»;

4. *В чому полягає суть запровадження спеціальних обмежень та/або заборон діяльності на землях оздоровчого призначення?*
 - а) встановлюються округи;
 - б) встановлюються зони санітарної охорони;
 - в) зони захищених лікувальних ресурсів;
 - г) встановлюються межі у порядку розроблення проєктів землеустрою;
 - д) виділяються округи і зони санітарної охорони.

5. *В чому полягає суть встановлення меж у зонах санітарної охорони?*
 - а) встановлюється межа першої зони;
 - б) встановлюється межа другої зони;
 - в) встановлюється межа третьої зони;
 - г) зони суворого режиму;
 - д) зони обмеженого режиму;
 - ж) зони спостережень.

6. Які вимоги пред'являються до проектування меж охорони курортів першої зони?

- а) охоплює територію пляжів;
- б) охоплює територію меж виходу мінеральних вод;
- в) охоплює територію мінеральних озер, лиманів, вода яких використовується для лікування;
- г) охоплює територію природних та штучних водосховищ мінеральних вод і лікувальних грязей;
- д) охоплює територію лісових насаджень навколо курорту;
- ж) охоплює територію прибережної смуги моря.

7. До земель рекреаційного призначення земельне законодавство відносить землі:

- а) організації підприємницької діяльності;
- б) організації відпочинку населення;
- в) збереження біорізноманіття та ландшафтів;
- г) проведення спортивних заходів;
- д) туризму;
- ж) дачного будівництва.

8. В чому полягає суть функціонального зонування територій рекреаційного призначення?

- а) виділення рекреаційної зони;
- б) виділення сельбищної зони;
- в) виділення комунального господарської зони;
- г) організованого і природного ландшафту;
- д) курортної зони;
- ж) санітарного захисту;
- з) зони транспортних комунікацій і пішохідних зв'язків;
- і) виділення прибережних захисних смуг;
- к) створення умов захисту людей від зовнішніх впливів, зумовлених мікрокліматичним впливом.

Тести до теми 10. Управління землями історико-культурного призначення

- До земель історико-культурного призначення належать землі*
 - пам'ятки культурної спадщини, історико-культурні заповідники, історико-культурні заповідні території, музеї просто неба, меморіальні музеї-садиби;
 - історико-культурного призначення, на яких розташовані об'єкти, включені до Державного реєстру нерухомих пам'яток України;
 - всі землі у сфері пам'яток культурної спадщини.
- У якій формі власності можуть перебувати землі історико-культурного призначення?*
 - державній;
 - комунальній;
 - приватній;
 - колективній;
 - на засадах спільної часткової власності;
- Яким документом врегульовуються відносини із встановленням охоронних зон пам'яток архітектури:*
 - Земельним кодексом;
 - Указом Президента України;
 - проектом землеустрою;
 - ДБН;
 - постановами Верховної Ради України.
- До якого типу ландшафтів відносяться оборонні земляні вали?*
 - меморіальний тип;
 - військовий тип;
 - інженерно-технічний тип;
 - історичний тип.
- Що таке антропогенні ландшафти?*
 - ландшафти, на яких працює сучасна сільськогосподарська техніка;
 - ландшафти, які представлені історичними землями, на яких розташовані історико-культурні заповідники;
 - місцевість, змінена діяльністю людини в процесі виконання нею соціально-економічних функцій та використання певних технологій природокористування;
 - закономірно побудована система морфологічних частин (фацій, урочищ, місцевостей і ярусів), які утворилися на спільній структурно-літологічній основі.

6. *Що таке об'єкти містобудування?*

а) окремі будівлі, архітектурні споруди, що повністю або частково збереглися в автентичному стані і характеризуються відзнаками певної культури, епохи, певних стилів, традицій, будівельних технологій або є творами відомих авторів;

б) історично сформовані центри населених місць, вулиці, квартали, площі, комплекси (ансамблі) із збереженою планувальною і просторовою структурою та історичною забудовою, у тому числі поєднаною з ландшафтом, залишки давнього розпланування та забудови, що є носіями певних містобудівних ідей;

в) природні території, які мають історичну цінність;

г) будинки, споруди, їх комплекси (ансамблі), окремі поховання, місця бойових дій.

7. *Що таке історико-культурні туристичні ресурси?*

а) це пам'ятки історії, історичні архітектурні пам'ятки, пам'ятки сучасної архітектури, унікальні споруди культури та спорту;

б) це сукупність створених у процесі історичного розвитку певної території пам'ятники матеріальної і духовної культури, які є об'єктами туристичного інтересу;

в) це ресурси, які потребують інформаційного супроводження та забезпечення належного рівня розвитку інфраструктури;

г) це культурно-історичні комплекси та їх елементи, які при сучасній та перспективній структурі потреб і можливостях виступають цільовими об'єктами рекреаційно-туристського споживання.

8. *Продовжить речення. Ольвія заснована:*

а) спочатку під назвою Борисфен;

б) біля гирла Дніпра;

в) грецькими переселенцями на початку VI ст. до н. е.;

г) 1000 років тому.

9. *Степове поселення епохи бронзової доби часів легендарної Трої і Троянської війни, що розташоване у Миколаївській області носить назву:*

а) Дикий сад;

б) Адміральський сад;

в) національний природний парк «Бузький гард»;

г) регіональний ландшафтний парк Приінгульський.

Тести до теми 11. Управління землями з особливим режимом використання

1. Що таке прикордонна смуга?

а) місце (смуга) на урізі води або гідротехнічна споруда, визначені органами місцевого самоврядування за погодженням з органами охорони державного кордону, у зоні відповідальності яких вони перебувають, для постійного і тимчасового тримання маломірних суден, інших плавзасобів;

б) ділянка місцевості, яка встановлюється безпосередню вздовж державного кордону на його сухопутних ділянках або вздовж берегів прикордонних річок, озер та ін. водойм у межах територій селищ, і сільських рад, прилеглих до державного кордону;

в) ділянка місцевості, що не може бути меншою від ширини смуги місцевості, що розташована в межах від лінії державного кордону до лінії прикордонних інженерних споруджень;

г) ділянка місцевості, яка проходить вздовж кордону на його сухопутних ділянках із врахуванням місцевих особливостей та умов, які визначаються Кабінетом Міністрів України.

2. Фактичне позначення на місцевості договірною (делімітованою) кордону у формі прикордонних знаків – це:

а) делімітація кордону;

б) профілактична смуга;

в) демаркація кордону;

г) прикордонна смуга.

3. Що означає визначення договором або угодою, укладеною між суміжними державами, загального напрямку й проходження кордону між ними (позначення на карті):

а) делімітація кордону;

б) профілактична смуга;

в) демаркація кордону між суміжними державами;

г) прикордонна смуга.

4. Що означає пряма лінія, яка з'єднує дві визначені на місцевості точки державного кордону і перетинає місцевість без урахування її рельєфу (минаючи, як правило, населені пункти)?

а) орфографічний державний кордон;

б) геометричний державний кордон;

в) географічний державний кордон;

г) державний кордон.

5. *Лінія і вертикальна проекція цієї лінії, що визначають межі території – суші, вод, надр, повітряного простору – це:*

- а) орфографічний державний кордон;
- б) встановлення кордону;
- в) географічний державний кордон;
- г) державний кордон.

6. *Смуга, ширина якої визначається облдержадміністраціями разом з відповідними підрозділами прикордонних військ залежно від санітарно-карантинного, ветеринарного, фіто санітарного та екологічного стану конкретних територій називається:*

- а) санітарна смуга;
- б) регіональна смуга;
- в) профілактична смуга;
- г) локальна смуга.

7. *Чи можна у межах прикордонної смуги, а також території населених пунктів, які межують з державним кордоном проводити землепорядні, земельно-кадастрові та інші роботи?*

- а) можна;
- б) можна лише з дозволу відповідного підрозділу прикордонних військ;
- в) не можна;
- г) можна, але лише у режимі відповідного законодавства України з метою забезпечення належного порядку на державному кордоні.

8. *Мисливський вид рекреаційної діяльності і полювання:*

- а) у прикордонній смузі дозволяються;
- б) дозволяються за умови створення на прикордонній смузі особливого режиму використання земель;
- в) дозволяється з дозволу місцевих держадміністрацій;
- г) не допускається і забороняється.

9. *У межах прикордонної смуги місця масового відпочинку, місця для купання і рибальства:*

- а) визначаються місцевими держадміністраціями з відповідними підрозділами прикордонних військ;
- б) заборонені;
- в) дозволяються за умови створення на прикордонній смузі особливого режиму використання земель;
- г) дозволяються, якщо на ній містяться мальовничі ландшафти з природними цілющими джерелами.

Тести до теми 12. Землеустрій як функція управління земельними ресурсами

1. *Землеустрій – це:*

а) цілісна система взаємопов'язаних організаційних, правових, інженерно-технічних, еколого-економічних та інших заходів і дій, спрямованих на ефективне використання землі;

б) сукупність соціально-економічних та екологічних заходів, спрямованих на регулювання земельних відносин та раціональну організацію території адміністративно-територіальних одиниць, суб'єктів господарювання, що здійснюються під впливом суспільно-виробничих відносин і розвитку продуктивних сил;

в) механізм реалізації земельної політики країни, організації раціонального використання та охорони земель;

г) набір дій та заходів, за допомогою яких втілюються в життя законодавчі акти, нормативні документи, які регламентують порядок і спосіб використання та охорони землі.

2. *Підставою для проведення робіт із землеустрою можуть бути:*

а) рішення органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;

б) рішення органів місцевого самоврядування;

в) укладені договори між юридичними чи фізичними особами (землевласниками і землекористувачами) та розробниками документації із землеустрою;

г) судові рішення.

3. *Кінцевою метою землеустрою є:*

а) продуктивне використання землі;

б) запровадження таких форм та відповідних до них методів використання земель, що забезпечуватимуть оптимальні параметри екологічних і соціально-економічних функцій території;

в) регулювання земельних відносин;

г) управління земельними ресурсами.

4. *Землеустрій забезпечує вирішення таких завдань:*

а) реалізацію державної політики щодо використання та охорони земель, здійснення земельної реформи, вдосконалення земельних відносин, наукове обґрунтування розподілу земель за цільовим призначенням з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів; надання інформації для правового, економічного, екологічного і містобудівного механізмів регулювання земельних відносин на національному, регіональному, локальному і господарському рівнях шляхом встановлення особливого режиму та умов використання та охорони земель;

б) прогнозування, планування і організацію раціонального використання та охорони земель на національному, регіональному, локальному і господарському рівнях; організацію території сільськогосподарських підприємств, установ і організацій з метою створення просторових умов для еколого-економічної оптимізації використання та охорони земель сільськогосподарського призначення, впровадження прогресивних форм організації управління землекористуванням, удосконалення структури і розміщення земельних угідь, посівних площ, системи сівозмін, сінокосо- і пасовищезмін;

в) організацію території підприємств, установ і організацій з метою створення умов сталого землекористування та встановлення обмежень і обтяжень (земельних сервітутів) у використанні та охороні земель несільськогосподарського призначення; отримання інформації щодо кількості та якості земель, його стану й інших даних, необхідних для ведення Державного земельного кадастру, моніторингу земель, здійснення державного контролю за використанням та охороною земель;

г) всі пункти (а+б+в);

д) забезпечення реалізації державної політики у галузі використання та охорони земель;

є) розроблення та забезпечення використання загальнодержавних та регіональних Програм щодо використання та охорони земель;

з) управління процесом бездефіцитного балансу гумусу в ґрунті.

5. *Землеустрій базується на таких принципах:*

а) дотримання законності;

б) забезпечення науково обґрунтованого розподілу земельних ресурсів між галузями економіки з метою раціонального розміщення продуктивних сил, комплексного економічного і соціального розвитку регіонів, формування сприятливого навколишнього природного середовища;

в) організації використання та охорони земель із врахуванням конкретних зональних умов узгодженості екологічних, економічних та соціальних інтересів суспільства, які забезпечують високу економічну та соціальну ефективність виробництва, екологічну збалансованість і стабільність довкілля та агроландшафтів;

г) забезпечення пріоритету сільськогосподарського землекористування;

д) забезпечення пріоритету вимог екологічної безпеки, охорони земельних ресурсів і відтворення родючості ґрунтів;

ж) встановлення режиму природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення;

з) визначення засад державної політики у галузі використання та охорони земель.

6. *Суб'єктами землеустрою є:*

- а) землевласники та землекористувачі;
- б) органи державної влади;
- в) органи місцевого самоврядування;
- г) юридичні особи, що здійснюють землеустрій;
- д) фізичні особи, що здійснюють землеустрій;
- ж) об'єднані територіальні громади;
- з) головні управління земельними ресурсами;
- к) державні центри державного земельного кадастру.

7. *До повноважень Верховної Ради України у сфері землеустрою належать:*

а) визначення засад державної політики у галузі використання та охорони земель, затвердження документації із землеустрою щодо визначення та встановлення в натурі (на місцевості) державного кордону України, затвердження загальнодержавних програм щодо використання та охорони земель, вирішення інших питань у сфері землеустрою відповідно до Конституції України;

б) визначення засад державної політики у галузі використання та охорони земель, затвердження документації із землеустрою щодо визначення та встановлення в натурі (на місцевості) державного кордону України;

в) затвердження загальнодержавних програм щодо використання та охорони земель, вирішення інших питань у сфері землеустрою відповідно до Конституції України;

г) організація здійснення землеустрою;

д) реалізація державної політики у галузі використання та охорони земель.

8. *До повноважень Кабінету Міністрів України у сфері землеустрою належать:*

а) реалізація державної політики у галузі використання та охорони земель;

б) організація здійснення землеустрою;

в) забезпечення виконання загальнодержавних програм використання та охорони земель;

г) затвердження в межах своїх повноважень нормативно-правових актів з питань землеустрою;

д) координація діяльності органів виконавчої влади з питань землеустрою;

ж) затвердження нормативно-правових актів, державних стандартів, норм і правил і сфері землеустрою;

з) забезпечення здійснення землеустрою.

9. *До повноважень місцевих державних адміністрацій у сфері землеустрою належать:*

- а) забезпечення реалізації державної політики у галузі використання та охорони земель;
- б) участь у розробленні та забезпеченні виконання загальнодержавних Програм щодо використання та охорони земель;
- в) координація діяльності державних органів земельних ресурсів;
- г) внесення пропозицій про формування державної політики у сфері землеустрою і забезпечення її реалізації;
- д) розроблення в установленому законодавством порядку нормативно-технічних документів, державних стандартів, норм і правил;
- ж) інформування населення про заходи, передбачені землеустроєм.

10. *До повноважень обласних рад сфері землеустрою належать:*

- а) внесення пропозицій про формування державної політики у сфері землеустрою;
- б) забезпечення реалізації державної політики в галузі використання та охорони земель;
- в) координація діяльності місцевих органів земельних ресурсів;
- г) затвердження та участь у реалізації регіональних програм використання та охорони земель, підвищення родючості ґрунтів;
- д) координація робіт із землеустрою.

11. *Вкажіть на рівні проведення землеустрою:*

- а) обласний;
- б) районний;
- в) загальнодержавний;
- г) місцевий;
- д) регіональний.

12. *Які види документації із землеустрою розробляються на загальнодержавному і регіональному рівнях?*

- а) документація щодо визначення державного кордону України;
- б) загальнодержавні і регіональні Програми використання земель;
- в) схеми землеустрою, техніко-економічні обґрунтування використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць;
- г) проекти землеустрою щодо організації і встановлення меж адміністративно-територіальних утворень;
- д) проекти землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення;
- ж) робочі проекти землеустрою;

- з) технічну документацію із землеустрою щодо поділу та об'єднання земельних ділянок;
- і) загальнодержавні і регіональні програми використання та охорони земель.

13. *До документації із землеустрою на місцевому рівні відносяться:*
- а) розробка регіональних програм використання і охорони земель;
 - б) проекти землеустрою щодо відведення земельних ділянок;
 - в) проекти землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозмін та впорядкування угідь;
 - г) проекти землеустрою щодо впорядкування території для містобудівних потреб;
 - д) робочі проекти землеустрою;
 - ж) встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення.
14. *Всі просторові проектні рішення при розробці документації із землеустрою зводяться до формування таких видів меж:*
- а) межі земельних ділянок або їхніх частин – проекції площини, що розмежовує права на землю між власниками землі;
 - б) межі земельних угідь – проекції площини, що розмежовує землі, які мають систематично використовуватись або є придатними для використання для певних цілей і вирізняються за природно-історичними ознаками;
 - в) межі функціональних зон;
 - г) межі територіальних зон;
 - д) межі адміністративно-територіальних одиниць;
 - ж) межі адміністративно-територіальних утворень;
 - з) межі земель природно-заповідного фонду.
15. *Розкрийте порядок розгляду і затвердження документації із землеустрою:*
- а) прогнозні матеріали, техніко-економічні обґрунтування використання та охорони земель і схеми землеустрою розглядаються відповідними органами державної влади або органами місцевого самоврядування;
 - б) прогнозні матеріали, техніко-економічні обґрунтування використання та охорони земель і схеми землеустрою розглядаються Головним управлінням земельних ресурсів та Держгеокадастром;
 - в) проекти створення нових землеволодінь і землекористувань розглядаються та затверджуються відповідними органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування;

г) проекти створення нових землеводін і землекористувань розглядаються та затверджуються власниками землі або землекористувачами;

д) проекти землеустрою сільськогосподарських підприємств, установ і організацій, фермерських господарств розглядаються та затверджуються власниками землі та землекористувачами;

ж) проекти землеустрою сільськогосподарських підприємств, установ і організацій, фермерських господарств розглядаються та затверджуються обласною радою;

з) робочі землевпорядні проекти, пов'язані з упорядкуванням, докорінним поліпшенням та охороною земель розглядаються і затверджуються замовниками цих проектів;

і) робочі землевпорядні проекти, пов'язані з упорядкуванням, докорінним поліпшенням та охороною земель розглядаються і затверджуються органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

16. *Які види контролю проходить документація із землеустрою:*

- а) технологічний;
- б) нормативний;
- в) правовий;
- г) оперативний;
- д) поточний;
- ж) організаційний;
- з) господарський.

17. *Формами державної експертизи є:*

- а) первинна, обов'язкова, добровільна;
- б) обов'язкова, вибіркова та поточна;
- в) обов'язкова, вибіркова та добровільна.

18. *До основних завдань державної експертизи відносяться:*

- а) перевірка відповідності об'єктів державної експертизи вимогам законодавства, встановленим стандартам нормам і правилам;
- б) об'єктивність документації із землеустрою;
- в) незалежність і компетентність при проведенні державної експертизи;
- г) аналіз впровадження інноваційних методів землеустрою.

19. Термін дії позитивного висновку державної експертизи землепорядної документації:
- а) протягом строку дії об'єкта;
 - б) не більше двох років;
 - в) протягом одного року.
20. Об'єктом державної експертизи землепорядної документації є:
- а) документація із землеустрою та документація з оцінки земель;
 - б) документація із землеустрою;
 - в) проекти землеустрою.
21. Обов'язковій державній експертизі підлягають:
- а) проекти землеустрою щодо приватизації земель державних комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій; проекти землеустрою щодо організації і встановлення меж території природно заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, лісгосподарського призначення, земель водного та водоохоронних зон; технічна документація із бонітування ґрунтів, нормативної грошової оцінки земельних ділянок; проекти землеустрою щодо впорядкування території населених пунктів;
 - б) загальнодержавні і регіональні програми використання та охорони земель; проекти землеустрою щодо створення нових та впорядкування існуючих землеволодінь і землекористувань; проект землеустрою, що забезпечує еколого-економічне обґрунтування сівоозміни та впорядкування угідь;
 - в) проекти землеустрою щодо встановлення меж адміністративно-територіальних одиниць; проекти землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду, оздоровчого, рекреаційного призначення.
22. Який розмір плати за проведення державної експертизи землепорядної документації:
- а) 1 %;
 - б) 2 %;
 - в) 3 %;
 - г) 4 %;
 - д) 5 %.

23. *Основні принципи державної експертизи землепорядної документації:*

- а) законність;
- б) неупередженість;
- в) своєчасність;
- г) стандартизація і нормування.

24. *Строки проведення державної експертизи:*

- а) 20 календарних днів;
- б) 20 робочих днів;
- в) не більше місяця.

Тести до теми 13. Організаційні засади державного контролю за використанням і моніторингом земель

1. *Вкажіть на види контролю:*

- а) об'єктивний;
- б) державний;
- в) самоврядний;
- г) громадський;
- д) суспільний;
- ж) технічний;
- з) всі вищеназвані.

2. *Розкрийте основні завдання державного контролю за використанням та охороною земель:*

- а) дотримання органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами земельного законодавства України;
- б) забезпечення реалізації державної політики у сфері охорони та раціонального використання земель;
- в) запобігання порушенням законодавства України у сфері використання та охорони земель;
- г) своєчасне виявлення порушень земельного законодавства і вжиття відповідних заходів щодо їх усунення;
- д) дотримання суб'єктами господарювання на землі стандартів і нормативів у сфері охорони та використання землі, запобігання забрудненню земель та зниження родючості ґрунтів;
- ж) забезпечення умови збалансованого розвитку агроландшафтів;
- з) формування земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення;
- і) районне зонування земель.

3. *Принципи здійснення державного контролю за використанням і охороною земель:*

- а) забезпечення раціонального використання та охорони земель як основного національного багатства, що перебуває під особливою охороною держави;
- б) забезпечення раціонального використання земель як основного національного багатства;
- в) пріоритет вимог екологічної безпеки щодо використання земельних ресурсів над економічними інтересами;
- г) повне відшкодування завданих збитків, заподіяних довікільлю внаслідок порушення земельного законодавства України;

- д) поєднання заходів економічного стимулювання і відповідальності у сфері використання та охорони земель;
- ж) принцип платності землекористування;
- з) принцип комунікації та емерджентності;
- і) інноваційний підхід до формування ефективного землекористування.

4. Назвіть види перевірок інспекційним органом Держгеокадастру:

- а) планові;
- б) мобільні;
- в) верифікаційні;
- г) позапланові;
- д) позачергові;
- ж) оперативні.

5. Хто здійснює державний контроль за використанням та охороною земель:

- а) Міністерство АПК;
- б) Верховна Рада України;
- в) спеціально уповноважений орган виконавчої влади з питань земельних ресурсів;
- г) Держгеокадастр;
- д) органи державної влади.

6. До повноважень спеціально уповноваженого органу виконавчої влади щодо державного контролю за використанням та охороною земель належить:

- а) здійснення державного контролю за використанням та охороною земель;
- б) внесення до органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування клопотань щодо приведення у відповідність із законодавством прийнятих ними рішень з питань регулювання земельних відносин, використання та охорони земель, припинення права користування земельною ділянкою відповідно до закону;
- в) видачі спеціальних дозволів на зняття та перенесення ґрунтового покриву відповідно до затверджених у встановленому порядку проектів;
- г) участь у розробці нормативно-правових актів з питань державного контролю за використанням та охороною земель;
- д) вжиття відповідно до закону заходів щодо повернення самовільно зайнятих земельних ділянок їх власникам або користувачам;

- ж) дотримання добросусідства;
- з) заключення договорів оренди;
- и) виконання заходів щодо впровадження агротехнічних та протиерозійних заходів;
- і) всі вище приведені.

7. Особи, винні в порушенні земельного законодавства несуть відповідальність за:

а) самовільне займання земельних ділянок, укладення угод, передбачених статтею 114 Земельного кодексу України, псування сільськогосподарських та інших земель, забруднених хімічними та радіоактивними речовинами, виробничими відходами і стічними водами;

б) розміщення, проектування, будівництво, введення в дію об'єктів, що негативно впливають на стан земель, невиконання вимог природоохоронного режиму використання земель, порушення строків повернення тимчасово займаних земель, знищення межових знаків;

в) несвоєчасна сплата податку за землю, низьку продуктивність використання ріллі, небажання працювати з іноземними інвестиціями;

г) невжиття заходів для боротьби з бур'янами та шкідниками сільськогосподарських культур, неправильну експлуатацію, знищення або пошкодження протиерозійних і гідротехнічних споруд, порушення строків розгляду заяв громадян і вирішення питань про передачу та надання земельних ділянок;

д) переключення даних державного земельного кадастру, невиконання умов знімання, зберігання і нанесення родючого шару ґрунту, самовільне відхилення від проектів внутрішньогосподарського землеустрою.

Тести до теми 14. Ринок землі в системі управління земельними ресурсами

1. *До основних причин, що стримують розвиток ринку земель сільськогосподарського призначення:*

- а) незавершеність законодавчої бази з питань регулювання ринку земель;
- б) відсутність розвинутої інфраструктури ринку земель сільськогосподарського призначення;
- в) невизначеність державної регуляторної політики;
- г) високий рівень корупції;
- д) відсутність з боку органів державної влади та місцевого самоврядування дієвого контролю за дотриманням земельного законодавства;
- ж) незалежне фінансове забезпечення;
- з) відсутність консолідації земель;
- и) недосконалість організації території сільськогосподарського призначення;
- і) недостатня інформованість громадян про важливість повноцінного ринку;
- к) низька грошова оцінка земель;
- л) недостатня розвиненість агрохолдингових компаній.

2. *Назвіть методи регулювання ринку земель:*

- а) адміністративний;
- б) технічний;
- в) ринковий;
- г) фіскальний;
- д) економічний;
- ж) ринковий;
- и) мобільність та креативність.

3. *Об'єктами ринку земель можуть бути:*

- а) речові права на земельні ділянки;
- б) речові права на чужі земельні ділянки;
- в) емфітевзис;
- г) суперфіції.

4. *Суб'єктами ринку земель можуть бути:*

- а) фізичні особи;
- б) юридичні особи;
- в) держава;
- г) територіальні громади;
- д) іноземці та особи без громадянства;

- ж) іноземні юридичні особи;
- з) міжнародні організації;
- и) іноземні держави;
- к) фермери;
- л) агрохолдингові компанії;
- м) орендарі;
- н) всі вище приведені.

5. *До повноважень Кабінету Міністрів України у сфері ринку земель можна віднести:*

- а) формування та організація державної політики у сфері регулювання ринку земель;
- б) захист економічної конкуренції, обмеження монополізму на ринку земель;
- в) затвердження державних програм регулювання ринку земель;
- г) створення спеціалізованих державних підприємств, які реалізують державні програми регулювання ринку земель та здійснюють розпорядження землями державної власності;
- д) проведення моніторингу і прогнозування ринку земель.

6. *До повноважень центрального органу виконавчої влади з питань земельних ресурсів у сфері державного регулювання ринку земель можна віднести:*

- а) внесення пропозицій щодо формування державної політики у сфері ринку земель і участь у її реалізації;
- б) затвердження державних програм регулювання ринку земель;
- в) створення спеціалізованих державних підприємств, які реалізують державні програми регулювання ринку земель та здійснюють розпорядження землями державної власності;
- г) моніторинг і прогнозування ринку землі;
- д) організація договорів купівлі-продажу земельних ділянок;
- ж) визначення прогнозних цін на землю;
- з) ліцензування господарської діяльності щодо проведення земельних торгів з продажу землі державної і комунальної власності.

7. *Хто може бути ліцитатором з продажу земельних ділянок?*

- а) громадяни України;
- б) іноземці;
- в) особи без громадянства;
- г) будь хто, що склали кваліфікаційний іспит;
- д) будь хто, що отримали кваліфікаційне свідоцтво ліцитатора з продажу земельних ділянок.

8. *За результатами проведення земельних торгів виконавцем торгів складається:*

- а) акт;
- б) договір;
- в) звіт;
- г) протокол;
- д) сервітут;
- ж) землевпорядна документація про вилучення земельної ділянки.

9. *Фінансування проведення земельних торгів з відчуження речових прав на земельні ділянки державної та комунальної власності проводиться за рахунок:*

- а) коштів зацікавлених в отриманні земель;
- б) коштів Держгеокадастру;
- в) Держбюджету України;
- г) коштів місцевих бюджетів;
- д) коштів спеціалізованих державних підприємств, які реалізують державні програми регулювання ринку земель.

10. *Об'єктами грошової оцінки землі є:*

- а) сільськогосподарські угіддя;
- б) сільськогосподарські підприємства;
- в) юридичні особи;
- г) земельні ділянки.

11. *Види грошової оцінки земель:*

- а) економічна оцінка;
- б) нормативна;
- в) експертна;
- г) диференційна;
- д) рентна.

12. *Не підлягають продажу на конкурентних засадах (земельних торгах) земельні ділянки державної та комунальної власності або права на них у разі:*

- а) розташування на земельних ділянках об'єктів нерухомого майна, що перебувають у власності фізичних чи юридичних осіб;
- б) використання земельних ділянок для потреб, пов'язаних з користуванням надрами, та спеціального користування відповідно до отриманих спеціальних дозволів (ліцензій);
- в) будівництва об'єктів, що в повному обсязі здійснюється за кошти державного та місцевих бюджетів;

- г) надання земельних ділянок державним та комунальним підприємствам, бюджетним установам;
- д) створення озелених територій загального користування;
- е) розміщення інфраструктури оптових ринків сільськогосподарської продукції;
- ж) надання земельної ділянки, викупленої для суспільних потреб чи примусового відчуження з мотивів суспільної необхідності та повернення такої земельної ділянки колишньому власнику або його спадкоємцю (правонаступнику) у разі, якщо така потреба відпала;
- з) поновлення договорів оренди землі.

13. Земельна ділянка, у тому числі та, на якій розташовані об'єкти нерухомого майна (будівлі, споруди державної або комунальної власності, виставляється на земельні торги окремим лотом після:

- а) визначення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) та закріплення їх межовими знаками;
- б) визначення вартості лота, причому вартість земельної ділянки дорівнює її нормативній грошовій оцінці;
- в) виготовлення технічного паспорта об'єкта продажу.
- г) поновлення договорів оренди землі.

14. Офіційна інформація про об'єкт продажу (лот) повинна містити відомості про:

- а) розміри земельної ділянки;
- б) цільове призначення, а для містобудівних потреб – також види використання (пріоритетні та допустимі);
- в) умови продажу та стартову ціну;
- г) місце і час проведення торгів;
- д) містобудівні умови і обмеження забудови земельної ділянки;
- е) найменування та адресу установи, прізвище та посаду, номер телефону особи, в якій можна ознайомитися з технічним паспортом об'єкта продажу (лота).

15. Земельні торги визначаються такими, що не відбулися, у разі:

- а) відсутності покупців або наявності тільки одного покупця;
- б) якщо жоден із покупців не запропонував ціну, вищу за стартову ціну земельної ділянки;
- в) несплати в установленний термін переможцем земельних торгів належної суми за придбану земельну ділянку.

16. *Чи існує в Україні ринок землі?*
а) так;
б) ні.
17. *Державна політика у процесі формування первинного і функціонування вторинного ринку земель здійснюється:*
а) органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на підставі документації із землеустрою;
б) таким органом виконавчої влади в галузі земельних відносин як Кабінет Міністрів України;
в) центральними органами виконавчої влади в галузі земельних відносин;
г) уповноваженими на це центральними та місцевими органами виконавчої влади, а також органами місцевого самоврядування відповідно на загальному та місцевому рівні.
18. *Оформлення і реєстрація прав на землю здійснюється:*
а) органами державної влади та органами місцевого самоврядування;
б) на державному рівні;
в) на місцевому рівні;
г) органами виконавчої влади на органах місцевого самоврядування.
19. *Що таке ринок землі?*
а) торговельно-господарські відносини, предметом яких є обіг земельних ділянок, тобто перехід права власності від одного власника до іншого на підставі цивільно-правових угод, рішення суду;
б) діяльність продавців і покупців, що впливає на формування попиту і пропозиції на землю;
в) сукупність економічних механізмів, що забезпечують встановлення, зміну та припинення прав на земельні ділянки;
г) юридичне визнання землі капіталом і можливість здійснення фізичними та юридичними особами загальноновизнаних у світі земельних операцій.
20. *Інфраструктура ринку землі – це:*
а) сукупність засобів, інструментів та організацій, що забезпечують легітимність і захист прав учасників ринкових операцій із земельними ділянками;
б) сукупність правових, технічних, економічних, інформаційних, наукових та інших інститутів (елементів), які забезпечують належний режим функціонування ринку при здійсненні операцій купівлі-продажу, оренди, міни, застави, успадкування землі тощо;

в) елемент, що охоплює організаційно-правові та економічні інституції з метою забезпечення ефективного функціонування ринку землі і є посередником при здійсненні операцій купівлі-продажу, оренди, обміну та іпотеки землі;

г) сукупність елементів, що забезпечують безперебійне багаторівневе функціонування суб'єктів земельних відносин і регулюють рух відповідних товарно-грошових потоків.

21. Що таке земельні аукціони?

а) це аукціон, що проводиться з метою продажу земельної ділянки на умовах конкурсу за принципом: хто більше заплатить;

б) це вид продажу, що здійснюється органами місцевого самоврядування, місцевими органами виконавчої влади, центральними органами виконавчої влади з питань земельних ресурсів або державним виконавцем, які здійснюють продаж земельної ділянки відповідно до рішення суду;

в) форма проведення земельних торгів, за якою об'єкт торгів продається учаснику, що запропонував за нього найвищу ціну, яка фіксується у ході проведення торгів ліцитатором (ведучим аукціону);

г) це торги по встановлених правилах, за результатами яких із переможцем укладається договір купівлі-продажу.

22. Що таке право обмеженого користування земельною ділянкою (або її частиною), яка є у власності іншої особи (наприклад, право проходу, проїзду, проведення комунікацій тощо через сусідню земельну ділянку)?

а) обтяження права власності;

б) речове право;

в) суперфіцій;

г) сервітут.

23. Система реєстрації земельних ділянок та іншого виду нерухомості з усіма притаманними їм характеристиками, необхідними для соціально-економічного розвитку території, покращення інвестиційного клімату тощо та правовими наслідками щодо реєстрації:

а) кадастровий реєстраційний центр;

б) земельний кадастр;

в) реєстраційний портал;

г) публічна кадастрова карта.

24. *Що являє собою реєстр оцінювачів з експертної грошової оцінки земельних ділянок?*

а) автоматизована система обліку оцінювачів з експертної грошової оцінки земельних ділянок, яким в установленому законодавством порядку видано свідоцтво про підтвердження їх кваліфікації;

б) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які склали кваліфікаційний іспит та одержали кваліфікаційне свідоцтво оцінювача з експертної грошової оцінки земельних ділянок;

в) система обліку органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, які здійснюють управління у сфері оцінки земель, а також юридичних та фізичних осіб, зацікавлених у проведенні оцінки земельних ділянок;

г) облік фахівців, що мають кваліфікаційний документ (сертифікат), який дає право на проведення оцінки земель.

Тести до теми 15. Управління охороною земельних ресурсів

1. *Оптимізація структури земельних угідь визначається:*
 - а) зростанням площі ріллі у суб'єкта господарювання;
 - б) розширенням площі садів та ягідників;
 - в) розширенням площі земель природно-заповідного фонду;
 - г) рівнем стабілізації екосистеми;
 - д) запровадженням системи сівозмін;
 - ж) зростанням площі лісосмуг.

2. *Рівень розораності території визначається:*
 - а) площею придатних для вирощування сільськогосподарських культур;
 - б) площею ріллі, виділених для залучення;
 - в) скороченням площі еродованих земель;
 - г) площею ріллі у складі всіх земельних угідь, вираженої у відсотках;
 - д) площею ріллі у складі сільськогосподарських угідь.

3. *Виберіть правильне рішення. До земель сільськогосподарського призначення належать:*
 - а) рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища;
 - б) несільськогосподарські угіддя (господарські шляхи і прогони, полезахисні лісові смуги та інші захисні насадження, землі під господарськими будівлями і дворами, землі тимчасової консервації;
 - в) правильні обидві відповіді;
 - г) сільськогосподарські угіддя;
 - д) всі землі, що підлягають трансформації.

4. *Вибудуйте динамічний ряд по спадаючій щодо площі ріллі у складі сільгоспугідь:*
 - а) Україна; 2
 - б) Індія; 1
 - в) Польща; 4
 - г) Японія; 3
 - д) Німеччина; 5
 - е) Румунія. 6

5. *Назвіть види ерозії:*
 - а) вітрова;
 - б) гідротехнічна;
 - в) водна;
 - г) захисна;
 - д) всі вище приведені.

6. *Які основні фактори впливають на збереження і відтворення природної родючості ґрунтів:*

- а) внесення мінеральних добрив;
- б) внесення у ґрунт органічних добрив;
- в) меліорація земель;
- г) збереження гумусності ґрунтів;
- д) залуження;
- ж) проекти землеустрою;
- з) сівозміни.

7. *В чому полягає суть контурно-меліоративної організації території:*

- а) розподіл орних земель на еколого-технологічні групи;
- б) оптимізація структури посівних площ;
- в) запровадження ґрунтозахисних технологій обробітку ґрунту;
- г) розміщення лінійних рубежів;
- д) розміщення гідротехнічних споруд;
- ж) оранка вздовж схилу;
- з) формування полів сівозмін у формі контурів;
- і) виведення ріллі, площа якої надмірна і необробитована як з економічного, так і екологічного погляду;
- к) врахування всього вище приведенного.

8. *Як впливають сівозміни на процес охорони земель?*

- а) не допускають ґрунтовтоми ґрунту;
- б) активізують процеси збереження і відтворення родючості ґрунтів;
- в) зменшують процеси водної ерозії;
- г) підвищують продуктивність ріллі;
- д) забезпечують стабільність агроландшафтів;
- ж) скорочують обсяги витрат на виробництво продукції;
- з) поліпшують структуру ландшафтів;
- і) формують різні типи азональних ґрунтів;
- к) все вище приведенне.

9. *Розкрийте вплив природно-заповідного фонду на стабілізацію економіки:*

- а) забезпечують поліпшення інвестиційного клімату;
- б) забезпечують збереження біорізноманіття України;
- в) регулюють земельні відносини;
- г) вимоги міжнародних стандартів стратегії планування території України.

Тести до теми 16. Оптимізація управління земельними ресурсами

1. *Метод, що передбачає розробку формалізованих математичних, графічних, машинних та інших описів розподілу повноважень і відповідальності в існуючій організаційній системі управління земельними ресурсами – це:*

- а) експертно-аналітичний метод;
- б) метод організаційного моделювання;
- в) метод аналогій;
- г) метод структуризації цілей.

2. *Що передбачає оптимізація землекористування?*

- а) співвідношення земельних угідь, раціональну організацію території з врахуванням екологічно безпечного господарювання на землі;
- б) забезпечення відтворення родючості ґрунтів, відновлення продуктивності еродованих земель, одержання необхідних обсягів сільськогосподарської продукції без пошкодження родючого шару землі;
- в) передбачає таку організацію виробничого процесу, при якому земля використовується найбільш раціонально, її продуктивні властивості забезпечують хоча і не максимальний, але екологічно стійкий ефект для збереження родючості ґрунтів;
- г) невід'ємну складову ефективного землеустрою як сукупності дій та засобів інноваційного спрямування, що сприяють раціональному землекористуванню.

3. *В сільськогосподарському землекористуванні найбільш оптимальним результатом розв'язку задач з оптимізації землекористування є:*

- а) виділення таких компонентів як екологічне страхування та амортизація з урахуванням впливу забруднення на прискорений знос основних засобів;
- б) концепція економічного росту з одержанням оптимально можливого приросту продукції за умови мінімальних або нульових екологічних збитків;
- в) обов'язкове виділення земель для консервації, які в подальшому можуть бути використані для вирощування кормових культур;
- г) збільшення об'єму валової продукції про економії поточних витрат та підвищення родючості ґрунтів за умови досягнення оптимальної структури посівних площ.

4. *Що відбувається в процесі моделювання досліджуваних об'єктів?*
- а) відбувається відображення властивостей, зв'язків та динаміки розвитку досліджуваних систем і процесів;
 - б) відбувається заміщення реальних об'єктів їх аналогами;
 - в) відбувається відображення численних умов, взаємозв'язків між витратами ресурсів і результатами виробництва;
 - г) відбувається збалансування виробництва і використання ресурсів таким чином, щоб забезпечити раціональне використання наявних виробничих ресурсів.
5. *Економіко-економічна модель визначення оптимальної структури і розподілу посівних площ із урахуванням балансу гумусу передбачає:*
- а) визначення оптимального розподілу і структури посівних площ, які б забезпечували бездефіцитний баланс гумусу у ґрунті та максимальний прибуток від реалізації продукції рослинництва із забезпеченням тваринницького підкомплексу кормами у належному обсязі;
 - б) отримання більшого прибутку, ніж є в наявності, при дотриманні раціонального землекористування і більш дбайливого ставлення до земельних ресурсів і збереження гумусного потенціалу;
 - в) визначення оптимального розподілу і структури посівних площ, які забезпечували б максимальну грошову виручку від продукції рослинництва із забезпеченням тваринницького підкомплексу кормами у належному обсязі, враховуючи родючість ґрунтів в залежності від їх агровиробничих груп;
 - г) зіставлення результатів вирощування певних сільськогосподарських культур на існуючих площах.
6. *За якими показниками проводиться економічна оцінка сівозмін?*
- а) вартість валової та товарної продукції;
 - б) затрати праці і коштів;
 - в) прибуток в розрахунку на 1 гектар сівозмінної площі;
 - г) рентабельність та собівартість продукції.
7. *Зменшення витрат на обробку орних земель досягається шляхом:*
- а) зменшення собівартості продукції рослинництва;
 - б) збільшення площі кормових угідь;
 - в) покращення екологічного стану ґрунту;
 - г) зниження витрат на обробіток ґрунту та захисту рослин.

8. *Екологічна складова оптимізації землекористування передбачає:*
- а) усвідомлену необхідність збереження та раціонального використання землі – основного природного ресурсу та базисного компоненту довкілля;
 - б) врахування системи інтересів сільськогосподарських товаровиробників, що експлуатують земельні ресурси як засіб виробництва;
 - в) інтерпретацію через відповідність характеру використання земель системі суспільних (громадських) потреб;
 - г) найповніше використання природної родючості ґрунтів, узгодження структури земельних угідь із виробничими планами підприємств.
9. *Бізнес-модель розвитку сільськогосподарського землекористування дозволяє:*
- а) створити умови для зростання загального рівня продуктивності аграрного сектору на засадах сталості по гармонійному поєднанні різних галузей сільського господарства і типів господарств;
 - б) забезпечити міцну взаємодію всіх суб'єктів виробництва матеріальних благ і послуг на території господарств з метою адаптації навколишнього середовища до задоволення потреб селян;
 - в) ефективно використовувати наявний виробничо-ресурсний потенціал;
 - г) забезпечити доступ всіх верств сільського населення до економічних вигод від зростання прибутковості та диверсифікації господарської діяльності, що дозволить відкрити нові можливості до повноцінного залучення сільського населення у процес агровиробництва.
10. *Теорія ігор у землекористуванні дозволяє:*
- а) прийняти оптимальне рішення за умов конфлікту або невизначеності;
 - б) будувати практично важливі математичні моделі інтелектуальних задач;
 - в) оцінити вплив управлінських рішень на процес оптимізації землекористування;
 - г) оптимізувати структуру господарства.

ДОДАТКИ

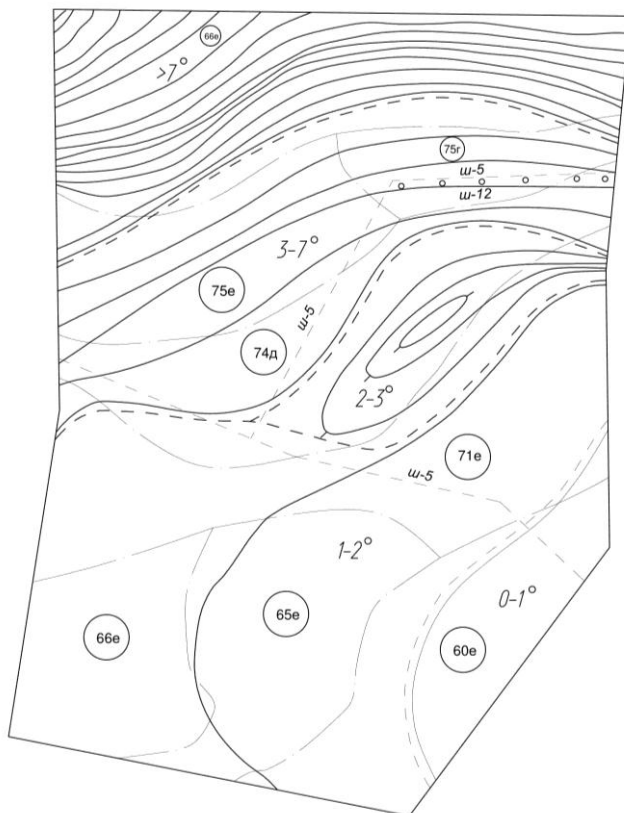
Додаток А

Характеристика агрогруп ґрунтів ріллі

Шифр агрогрупи	Агровиробничі групи			
	Назва	Площа, га	Бал бонітету	Грошова оцінка ріллі, грн/га
1	2	3	4	5
60е	Чорноземи звичайні малогумусні важкосуглинкові на лесах	93,8500	49	25000
65е	Чорноземи звичайні малогумусні слабозмиті важкосуглинкові на лесах	483,0500	42	24000
66е	Чорноземи звичайні малогумусні середньозмиті важкосуглинкові на лесах	438,0003	36	22000
71е	Чорноземи південні малогумусні важкосуглинкові на лесах	109,2198	45	23000
74е	Чорноземи південні малогумусні середньозмиті важкосуглинкові на лесах	22,4270	39	21800
75е	Чорноземи південні малогумусні середньозмиті важкосуглинкові на лесах	272,9570	32	20400
74д	Чорноземи південні малогумусні слабо змиті середньосуглинкові на лесовидних суглинках	118,4260	35	21300
75г	Чорноземи південні малогумусні середньозмиті легкосуглинкові на лесовидних суглинках	74,4374	21	16700
75д	Чорноземи південні малогумусні середньозмиті середньо- суглинкові на лесовидних суглинках	41,8342	25	18100
76д	Чорноземи південні малогумусні сильnozмиті середньосуглинкові і на лесовидних суглинках	39,9200	16	15200
175а	Дернові слабозвинені піщані ґрунти на давньоалювіальних відкладах борвих терас	15,8502	15	13100
176а	Дернові розвинені піщані ґрунти на давньоалювіальних відкладах борвих терас	156,1661	12	13000
65г	Чорноземи звичайні малогумусні слабозмиті легкосуглинкові на лесовидних суглинках	12,5500	37	21700
60е	Чорноземи звичайні малогумусні важкосуглинкові на лесах	114,5644	49	28000
209д	Чорноземи намиті середньо суглинкові гумусованому деловії	12,9500	54	29100

План землекористування

Загальна площа - 250.8 га

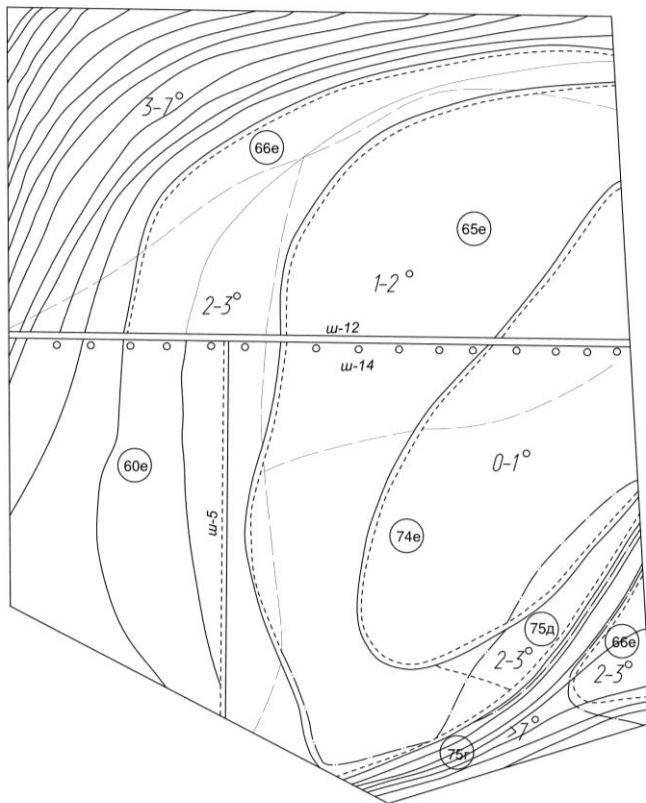
Умовні позначення :

- межа агровиробничих груп ґрунтів
- шифр агрогруп ґрунтів
- межі крутості схилів

М 1:10000

План землекористування

Загальна площа - 253.4 га

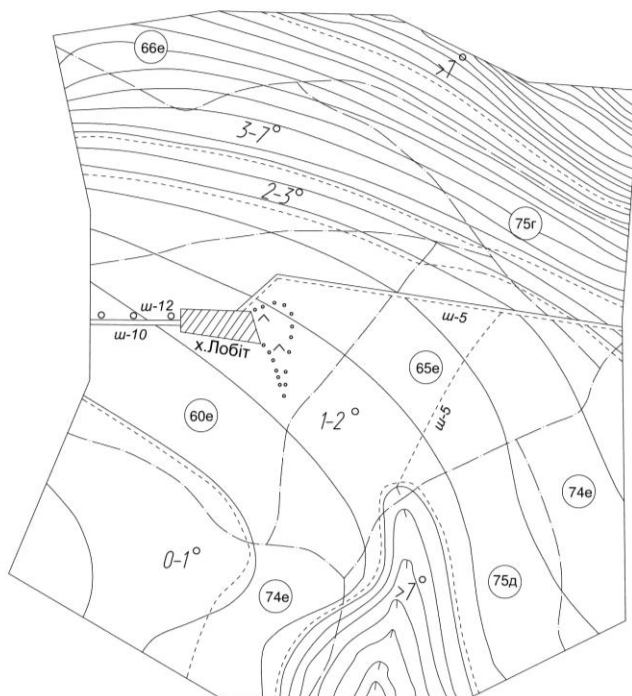
Умовні позначення :

- межа агровиробничих груп ґрунтів
- шифр агрогруп ґрунтів
- межі крутості схилів

М 1:10000

План землекористування

Загальна площа - 253.4 га

Умовні позначення :

- межа агроциробничих груп ґрунтів
- ⊙ 66e шифр агрогруп ґрунтів
- - - - - межі крутості схилів
- (штрих) — горизонталі

М 1:10000

Список рекомендованої літератури

1. Безручко И. Н., Мильчевская Л. Я., Москаленко В. М. Справочник по почвозащитному земледелию. – К. : Урожай, – 1990. – С. 246–250.
2. Домбровська О. А., Корецький А. В. Управління земельними ресурсами // Навчальний посібник. – ФЛП Панов А. Н. – 2018. – 368 с.
3. Мошинський В. С., Бухальська Т. В. Управління земельними ресурсами. Практикум. – Рівне : НУВГП, 2010. – 133 с. : іл.
4. Основи землевпорядкування. – за ред. Кривої В. М. – К. : Урожай. – 2009. – С. 123–127.
5. Третяк А. М., Дорош О. С. Управління земельними ресурсами / За редакцією професора А. М. Третяка. Навчальний посібник. – Вінниця : Нова Книга, 2006 – 360 с
6. Управління відтворенням і збереженням родючості ґрунту у контексті сталого розвитку природокористування. Друге видання, доповнене та перероблене – За ред. В. В. Горлачука. – Миколаїв, Вид-во «Іліон», 2004. – 39 с.

ДЛЯ НОТАТОК

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Валерій Васильович Горлачук
Олена Володимирівна Лазарєва

УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

Практикум
для студентів спеціальності
193 Геодезія та землеустрій
Галузь знань: 19 «Архітектура та будівництво»

Друкується в авторській редакції

Технічний редактор, комп'ютерна верстка *Н. Хасянова*.
Друк *С. Волинець*. Фальшовально-палітурні роботи *О. Кутова*.

Підп. до друку 21.11.2018.
Формат 60x84^{1/8}. Папір офсет.
Гарнітура «Times New Roman». Друк ризограф.
Ум. друк. арк. 5,12. Обл.-вид. арк. 3,24.
Тираж 7 пр. Зам. № 5580.

Видавець та виготівник: ЧНУ ім. Петра Могили
54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10.
Тел.: 8 (0512) 50-03-32, 8 (0512) 76-55-81, e-mail: rector@chmnu.edu.ua.
Свідectво суб'єкта видавничої справи ДК № 6124 від 05.04.2018.